



Novice, Celovec

- **Polanšek, Emanuel. Obiščite Novice na internetu! Novi spletni portal www.novice.at : Novice / Emanuel Polanšek.** - Perspektive in možnosti, ki se tiskanemu mediju odpirajo, če je prisoten v javnosti kot dvojček - namreč kot tiskani časopis in internetni portal - so na dlani in jih ni treba posebej naštevati. Preberite, kakšne cilje so si v minulih mesecih zastavili pri Novicah in kaj so doslej uresničili.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 2-3**
- **Argumenti pobudnikov predloga za notifikacijo ADP : javna tribuna v Ljubljani.**- Ljubljana. Na javni tribuni v Ljubljani so podporniki notifikacije nasledstva Avstrijske državne pogodbe predstavili predlog priporočila za notifikacijo. Poslanci bodo te dni glasovali o predlogu, seja Državnega zbora pa bo zaradi zaupne narave mnenja vlade delno zaprta. Ravno z glasovanjem so želeli pri Združeni levici (ZL), ki je glavna pobudnica predloga doseči, da bi se javnost seznanila s stališči poslancev do notifikacije. Združena levica stoji za notifikacijo. Pobudnik notifikacije, pravnik Ivan Kristan, pa je opozoril še na dva druga člena ADP, ki sta pomembna za državo. To je 5. člen o državnih mejah in 27. člen o lastnini.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 4**
- **Kulmesch, Janko. Koroški dan Milana Brgleza : Koroška - Slovenija / Janko Kulmesch.**- Celovec. Milan Brglez, predsednik slovenskega Državnega zbora se je srečal z deželnim glavarjem Kaiserjem in manjšino. Spet se je izkazalo: odkar je Peter Kaiser deželni glavar, so se odnosi med deželo Koroško in Republiko Slovenijo bistveno izboljšali. Za razliko do časov pred Kaiserjem Dunaj ni več edini partner za predstavnike slovenske države, temveč tudi Koroška, čeprav gre pri njej za deželo in ne za državo. Tako je začetek marca Kaiserja obiskal predsednik slovenske države Borut Pahor, minuli ponedeljek pa je bil gost dežele Koroške predsednik najvišjega zakonodajnega telesa, torej Državnega zbora Republike Slovenije Milan Brglez. Poleg Kaiserja so pri pogovoru sodelovali predsednik koroškega deželne zbora Reinhart Rohr, predsednik deželnozbornskega odbora za ustavna vprašanja Andreas Scherwitzl, slovenski veleposlanik na Dunaju Andrej Rahten, avstrijska veleposlanica v Ljubljani Sigrid Berka in generalni konzul Slovenije v Celovcu Milan Predan. Hkrati je bil obisk predsednika slovenskega DZ namenjen koroškimi Slovencem. Temu primerno natrpan je bil program njegovega »koroškega dneva«. Na generalnem konzulatu se je srečal s političnimi predstavniki slovenske narodne skupnosti. Skupnega pogovora so se udeležili predsednik sosveta ter SKS Bernard Sadovnik, predsednik ZSO Marjan Sturm, predsednik deželne EL Gabriel Hribar ter vodja kompetenčne skupine NSKS za pravna vprašanja Rudi Vouk. Nadalje je slovenska delegacija obiskala Slovensko gimnazijo, Dvojezično trgovsko akademijo, Mohorjevo družbo (Slomškov dom, dvojezično ljudsko šolo, Slovenski knjižni center oz. knjigarno), Mladinski dom, dvojezični vrtec Sonce in Slovensko študijsko knjižnico. Prav tako se je srečala v Glogasnici z županoma Bernardom Sadovnikom in Francem Jožefom Smrtnikom, tam so bili v ospredju čezmejni projekti in Geopark Karavanke, ter v Žitari vasi obiskala proizvajalca harmonik, podjetje Rutar. Na uradu deželne vlade je bilo v ospredju vprašanje nove deželne ustave, nuklearke Krško in nemško govoreče skupnosti v Sloveniji. Glede ustave sta obe strani poudarili, da se naj najde konsenzualna rešitev. Kaiser je zelo odločno podkrepil: »Naša intencija je bila in je slej ko prej, da pozitivno sožitje med nemško in slovensko govorečimi Korošci pride tudi do izraza v deželni ustavi. Koroška bo po zaključku parlamentarnega odločitvenega procesa dobila kot prva dežela v Avstriji deželno ustavo, v kateri je narodna skupnost, slovenska namreč, eksplicitno omenjena.«Optimizem je v imenu vseh slovenskih organizacij po pogovoru s predsednikom slovenskega Državnega zbora izrazil tudi Bernard Sadovnik, hkrati pa pričakovanje, da bodo pri iskanju kompromisa vključeni tudi predstavniki manjšine. Na Mohorjevi sta Brgleza sprejela direktorja Karl Hren in Franc Kelih. Hren je poudaril, da je Mohorjeva »kot najstarejša organizirana ustanova koroških Slovencev izraz samoiniciativnosti manjšine, ki je pomembna tudi za prihodnost.«.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 5**
- **NEKTEO - energija brez meja : evropsko sodelovanje.**- Celovec. S slovesnim podpisom pogodb v dvorani zrcal koroške vladne palače se je to sredo začel čezmejni slovensko - avstrijski evropski projekt NEKTEO (Nachhaltige Energie für Kommunen - Trajnostna energija za občine). V ospredju je izboljšanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje porabe v mestih Celovec in Nova Gorica ter v drugih občinah na Koroškem, Gorenjskem, Notranjskem in na severnem Primorskem.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 6**
- **Plesni studio Kunauer je odprt : plesna scena.**- Pliberk. Okoli 400 obiskovalcev, med njimi tudi koroški deželni glavar Peter Kaiser, je minulo soboto počastilo odprtje Plesnega studia Kunauer v prostorih nekdanjega Euca nasproti pliberški mestni železniški postaji. Plesni studio z okoli 350 kvadratnimi metri uporabne površine in z dvema plesnima sobama vodita večkratna avstrijska prvaka v hip hopu Valentina in Mathias Kunauer.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 6**

- **Kulmesch, Janko. Stopili so na prag duhovnega areopaga : dom v Tinjah - srečanje društva slovenskih pisateljev / Janko Kulmesch.**- Tinje. Izjemno prijetno, družinsko in prijateljsko je bilo v soboto, 1. aprila, prvo srečanje slovenskih pisateljev in pesnikov v Domu v Tinjah.- **Novice slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 6
- **Babič, Zvone. Ljudska pesem v Preboldu pri Celju : kulturna dediščina / Zvone Babič.**- Prebold. Ljudski pevci, zbrani v skupini Prijatelj 6še, so v soboto, 1. aprila, organizirali tradicionalno prireditev Ljudska pesem v Preboldu pri Celju, ki vključuje simpozij ali teoretični dele in koncert ljudske glasbe oziroma praktični del. Na simpoziju te prireditve se predstavijo razni domači in tuji strokovnjaki, ki se ukvarjajo z ohranjanjem ljudskega izročila. Na letošnjem simpoziju se je predstavila Ljoba Jenče, pravljíčarka, raziskovalka kulturne dediščine in pevka ljudskih pesmi iz Cerknice na Notranjskem. Korošec Simon Triešnič je zelo slikovito predstavil vsebino knjige Loška cerkvena pesmarica iz leta 1825. ki jo je uredil s Petrom Svetino. Po simpoziju je sledil koncert, na katerem so se predstavili tokrat izjemoma le domači ljudski pevci in godci.- **Novice slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 6
- **Wakounig, Bojan. Kreslin, Gjurin in Selani - kdo je zdaj koga bolj osrečil? : gala koncert ob 115- letnici / Bojan Wakounig.**- Za 115- obletnico organiziranega kulturnega delovanja so si Selani podarili gala koncert - nastopajočim pa prelepo zapeto pesem Rož, Podjuna, Zila.- **Novice slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 7
- **Priročni vodnik: Popotnik po Zilji : kulturna zgodovina.**- Uši Sereinig in Polona Sketelj: Popotnik po Zilji, Mohorjeva založba, SNI Urban Jarnik, 2017.- **Novice slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 7
- **Katalog: Etnološka zbirka Kostanje : koroško narodopisje.**- Vito Hazler (ur.), avtorici besedil Uši Sereinig in Polona Sketelj: Etnološka zbirka Kostanje. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2016.- **Novice slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 7
- **Ottowitz, Niko. Dijak Slovenske gimnazije je avstrijski prvak 2017 : matematično tekmovanje Pangea / Niko Ottowitz.**- Matej Rozman (5.B) avstrijski prvak v prvem krogu, Aljaž Pajk (4.B) in Rebecca Sturm (6.B) koroška prvaka. V triasu, pred približno 250 milijoni leti, so se začeli razvijati dinosavri, vse kopno na Zemlji je tedaj bilo združeno v en sam superkontinent Pangea. Pozneje je Pangea razpadla na danes znanih pet celin. Z naraščajočo globalizacijo dobiva mednarodna izmenjava znanja in izobrazbe vse večji pomen. Matematično tekmovanje Pangea je mednarodno, leta 2016 je sodelovalo nad 500.000 dijakinj in dijakov iz 18 evropskih držav, največ iz Nemčije, in sicer 138.000, v Avstriji jih je sodelovalo 18.600, v Sloveniji 3.500, v Italiji 7.400 dijakinj in dijakov – številke iz leta v leto naraščajo. Avstrija sodeluje na pobudo zveznega ministrstva za izobrazbo in ministrstva za znanost, raziskave in gospodarstvo. Pangea naj povezuje dijakinje in dijake iz različnih krajev, različnih družbenih slojev in različnih stopenj izobrazbe. Vsi otroci imajo možnost deliti izkušnje in veselje za reševanja zanimivih problemov z drugimi otroki. Marsikdo se je že v otroških letih »okužil« z matematičnim virusom, to bi se utegnilo zgoditi tudi zaradi tekmovanja Pangea. Naloge različnih težavnostnih stopenj so v prvem krogu namreč sestavljene tako, da jih mnogo otrok lahko reši, kar je zelo dobro za motivacijo in vzbuja veselje za naravoslovje in matematiko. Slovenska gimnazija je letos sodelovala drugič, saj so izkušnje na lanskem tekmovanju bile zelo dobre, uspehi pa razveseljivi. V prvem krogu, 28. februarja 2017, je 440 dijakinj in dijakov vseh prvih do šestih razredov 45 minutah tuhtalo o matematičnih problemih. Reakcije otrok so bile tudi letos zelo pozitivne, z veseljem so bili pri stvari. Informacije in naloge so na razpolago na spletni strani www.pangea-wettbewerb.at. V vsaki šolski stopnji se je najboljših 100 tekmovalk in tekmovalcev iz vse Avstrije kvalificiralo za finalno tekmo 6. maja 2017. 11 dijakinj in dijakov Slovenske gimnazije se je uvrstilo med finaliste, eden pa je za las zgrešil kvalifikacijo. Senzacionalno je dejstvo, da je Matej Rozman, petošolec realne gimnazije, premagal vse vrstnike iz cele Avstrije in s tem osvojil naslov prvaka prvega kroga. Koroški prvak četrth razredov pa je Aljaž Pajk (4.B), koroška prvakinja vseh šestošolk in šestošolcev pa Rebecca Elena Sturm (6.B).- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 11
- **Wakounig, Bojan. Športa in branja Peter Kaiser ne da : knjige mojega življenja / Bojan Wakounig.**- Celovec. Dve stvari sta, ki si ju Peter Kaiser kljub svojemu natrpanemu dnevniku deželnega glavarja ne pusti vzeti: ura športa na dan in branje. O slednjem in o knjigah svojega življenja je Kaiser s Ferdinandom Hafnerjem odkrito spregovoril minuli četrtek v Slovenskem knjižnem centru v celovski Mohorjevi knjigarni.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 11
- **Wakounig, Bojan. Kultura nima meja, kultura se ustvarja : Koroški kulturni dnevi v Ljubljani / Bojan Wakounig.**- Z razstavo lužiških ciklov Karla Vouka so v Narodnem muzeju Slovenije odprli jubilejne 15. Koroške kulturne dneve v Ljubljani.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.**- Št. 14 (7. apr. 2017), str. 12
- **Wakounig, Bojan. S pesmijo v vigred na Gurah : koncert SPD Gorjanci / Bojan Wakounig.**- Kotmara vas. Kaj bi bolje ponazarjalo svežino vigredi kakor veseli otroški glasovi? Z njimi, in sicer z domačo otroško skupino Čopiji, se je minulo soboto začel letošnji vigredni koncert Slovenskega prosvetnega društva Gorjanci v ljudski šoli v Kotmari vasi.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 12
- **Sadjakov Kras trdote v Pazu : razstava v Pliberku.**- Pliberk. Kapniška jama pod grebinjskim gradom je tokrat navdihnila slikarja Stanka Sadjaka za najnovejša dela v njegovi značilni tehniki sastagrafiji. Razstavo slik v majhnem formatu je Sadjak odprl minuli četrtek v pliberški kavarni Pazzo, o umetniku in njegovem delu je spregovoril Raimund Grilc. Sadjak se je poglobil v strukturo kapniške jame in njeno raznolikost, pisanost, kompleksnost skušal prenesti v govorico likovnega izraza.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec.** - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 12
- **Wakounig, Bojan. V javnem prostoru je umetnost politična : simpozij Auf die Plätze / Na mesta / Bojan Wakounig.**- Celovec. Umetnost v javnem prostoru s poudarkom na migracijah je osrednja tema v kulturnih

agendah dežele Koroške v letu 2017. Hkrati je ta tematika bila v žarišču (od samega začetka vidno dvojezično zastopane) simpozija z naslovom Auf die Plätze / Na mesta minuli petek in soboto v celovškem Muzeju moderne umetnosti Koroške (MMKK). - **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 13**

- **Detela, Lev. O Cankarjevem romanu Hiša Marije Pomočnice v dunajski medicinski ustanovi Haus der Barmherzigkeit / Lev Detela.**- 27. marca 2017 je Slovenski inštitut na Dunaju skupaj s slovenskim veleposlaništvom v Avstriji priredil v osrednji zgradbi znane medicinske ustanove za nego težko bolnih pacientov Haus der Barmherzigkeit v 16. dunajskem okraju spominski literarni večer, na katerem sta prevajalec Erwin Köstler in režiserka Nika Sommeregger prebrala več odlomkov iz Köstlerjevega nemškega prevoda Cankarjevega romana Hiša Marije Pomočnice, ki je izšel leta 1996 pri celovški založbi Drava.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 13**
- **Tudi naslednjo sezono v 2. deželni ligi! : šahisti SŠZ / Posojilnica Bank.**- Koroška. Šahisti Slovenske športne zveze / Posojilnica Bank bodo tudi v naslednji sezoni 2017 / 2018 tekmovali v 2. deželni ligi (spodnja liga zahod ali vzhod). Ekipa s kapetanom Ivanom Lukanom si je obstanek v 2. deželni ligi zagotovila z visoko zmago 6:2 v zadnjem krogu proti drugi ekipi Športnega društva Bekštanj.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 14 (7. apr. 2017), str. 14**

Primorski dnevnik, Trst

- »Stadion 1. maj večja prioriteta kot Narodni dom pri Sv. Ivanu«: Trst – na torkovem zboru individualnih članov SKGZ. Vprašanje pa je, ali lahko Dežela preusmeri denar za obnovo. Kulturni dom: najti rešitev glede lastnine. Primorski dnevnik, št. 81 (7. apr. 2017), str. 6
- Šabec, Robert. "Zaskrbljeni smo nad epidemijo, ki je zajela slovenski svet in ogroža našo bit" : Ljubljana - Moč povezav - simpozij o akademiku Borisu Pahorju in Edvardu Kocbeku. Primorski dnevnik, št. 82 (8. apr. 2017), str. 12-13
- Kemperle, Marjan. Prosek naj bo Prosek, in Kontovel - Kontovel! : Zahodni Kras - zahteva rajonskega sveta o imenski ločitvi obeh vasi. Primorski dnevnik, št. 82 (8. apr. 2017), str. 7
- Evropska komisija prisiljena pristati na peticijo o zaščiti manjšin v EU : Evropsko sodišče ugodilo zahtevi manjšinske zveze FUEN za zbiranje podpisov. Primorski dnevnik, št. 83 (9. apr. 2017), str. 10
- Podatki o najstarejših jezikih na svetu : med slovanskimi jeziki je to makedonščina. Primorski dnevnik, št. 83 (9. apr. 2017), str. 10
- Katja Kralj. Nov pomemben dosežek orkestra: Glasbena matica – v Trstu in Gorici koncert Pomlad je tu Jedro orkestra, ki ga vodi Igor Zobin, tvorijo profesorji in učenci GM – zaslužil bi si večjo javno in zasebno podporo. Primorski dnevnik, št. 84 (11. apr. 2017), str. 17
- Ambrosi, Aleksija. Table z ledinskimi imeni pred junijskimi volitvami : Gorica - slovenski in furlanski seznam sta pripravljena. Primorski dnevnik, št. 84 (11. apr. 2017), str. 1, 19
- Podjetje Autovie Venete kaže zanimanje za dvojezičnost : Dežela - avtocestne table in kažipoti : prizadevanja vodje mestne posvetovalnice SKGZ Livia Semoliča. Primorski dnevnik, št. 85 (12. apr. 2017), str. 4

Primorske novice, Koper

- Brezpogojno in dokončno priznanje meje: o čem so Primorske novice (Goriška izdaja) poročale aprila leta 1974. Primorske novice, 8. 4. 2017, št. 82, str. 22
- Andraž Gombač. »Bodimo složni Slovenci!«: v ljubljanskem parku Tivoli so včeraj odkrili spomenik Borisu Pahorju, na simpoziju pa ovrednotili revijo Zaliv. Primorske novice, 7. 4. 2017, št. 81, str. 10

Delo, Ljubljana

- **Na meji proti Hrvaški bodo čakali vsi. Mitja Felc, Boris Šuligoj, Janoš Zore. Delo, 07.04.2017, str. 2**

Poostren nadzor dokumentov Lani so med več kot 63 milijoni potnikov preverjali redke, letos bodo vse, tudi državljane EU

Ljubljana, Koper, Brežice – Od danes veljajo na meji s Hrvaško precej drugačna pravila nadzora, zaradi katerih bodo predvsem v času večjih migracij in turistične sezone živci potnikov močno na preizkušnji. Lani je kopensko mejo s Hrvaško prečkalo več kot 63 milijonov ljudi. V bazah podatkov so preverjali le redke med njimi, zdaj se preverjanju dokumentov ne bo izognil nihče, niti državljani EU ne.

Ker uredba ne predvideva prav nobenih izjem pri nadzoru, policija poudarja, da je kljub dodatnim policistom, ki jih bodo poslali na mejne prehode, vsaj na najbolj obremenjenih pričakovati gnečo. Voznike zato pozivajo k strpnosti. Dokument vsakega potnika bodo namreč preverili v več bazah; schengenskem informacijskem sistemu, Interpolovi podatkovni zbirki o ukradenih in izgubljenih potovalnih dokumentih in v nacionalnih zbirkah podatkov o ukradenih, protipravno odtujenih, izgubljenih in razveljavljenih potnih listinah.

V številnih evropskih državah se začenjajo šolske velikonočne počitnice, zato je gnečo pričakovati že ta konec tedna, prvi pravi preizkus za voznike in poostreni mejni nadzor pa bodo velikonočni prazniki konec prihodnjega tedna in turistična sezona, ko se bodo že doslej najdaljše čakalne dobe na mejnih prehodih Obrežje, Sečovlje, Dragonja, Starod in Jelšane z eno ure do dveh še podaljšale. Za koliko, policisti ne želijo napovedovati. Policija voznikom svetuje, naj spremljajo obvestila o stanju na mejnih prehodih in za pot namesto glavnih mednarodnih prehodov uporabijo bližnje prehode za obmejni promet:

namesto Gruškova Zavrč, Dobovec, Rogatec in Zgornji Leskovec, namesto Obrežja Rigonce in Slovensko vas, namesto Jelšan Novokračine in Starod in namesto Dragonje Sočergo, Brezovico pri Gradinu in Rakitovec.

Komandir: Za konec tedna raje ne na Hrvaško

Na mejnem prehodu Obrežje, ki ga je lani v obe smeri prečkalo 14,37 milijona potnikov, se kolone lahko že danes začnejo podaljševati, je dejal komandir Postaje mejne policije Obrežje Bojan Bogovič: »Pričakovati je, da se bo zaradi sistematičnega preverjanja vseh potnikov čas za prehod meje podaljšal in bodo lahko nastajali zastoji, ki bodo ob najbolj obremenjenih dnevih tudi daljši.« Čez najprometnejši cestni mejni prehod med Slovenijo in Hrvaško je lani peljalo več kot 4,4 milijona vozil, od tega kar 710.236 tovornjakov. Teh je bilo v primerjavi z letom prej kar četrtno več in so bili najhitreje rastoči segment prometa, medtem ko se je število osebnih vozil in avtobusov povečalo za šest oziroma osem odstotkov. Na dan prehod prečka v povprečju nekaj manj kot 47.000 ljudi, in če bo policistom pregled dokumentov vsakega izmed potnikov vzel minuto, bodo za to potrebovali več kot 783 ur. Poleg tega bodo morali pregledati dokumente potnikov z 228 avtobusov, ki se v povprečju vsak dan peljejo čez mejo.

Bogovič o predvidenem podaljšanju čakalne dobe v konicah, ki bo neposredna posledica temeljitejšega pregleda, ni hotel ugibati. A dva podatka napovedujeta dolge kolone. Prvi se dotika povečanega obsega dela: »V preteklem letu je bilo na ta način preverjenih okoli deset odstotkov vseh potnikov.« Drugi, ki ne vliva optimizma, pa je povezan s kadrovsko podhranjenostjo na mejnem prehodu. Policistov je namreč premalo, da bi jih vodstvo postaje lahko v vsakem trenutku aktiviralo zadostno število in se tako povsem ognilo podaljševanju zastojev: »Trenutno je na PMP Obrežje 72 policistov, kar je približno 75-odstotna zasedenost glede na sistemizacijo. Da bi kar najbolj zmanjšali čakalne dobe, bomo na Postaji mejne policije Obrežje, tako kot vedno, ko pričakujemo povečanje prometnih tokov, izkoristili in prilagajali razpoložljive infrastrukturne, tehnične in kadrovske zmožnosti.«

Komandir svetuje, naj se potniki, če je le mogoče, izognejo prestopanju meje ob koncu tedna, saj so prometni tokovi takrat najgostejši.

V Istri še brez alarma

Turistični delavci v Istri, s katerimi smo govorili včeraj, zaradi poostrelega nadzora na mejah, ki bo največ težav povzročal v poletni turistični sezoni, še niso bili pretirano zaskrbljeni. Direktor turistične skupnosti Istrske županije iz Poreča Denis Ivošević je priznal, da ne poznajo podrobnosti ukrepov na mejah in da si še ne znajo predstavljati, kaj se bo zares dogajalo na mejnih prehodih. Tudi direktor Turističnega združenja Portorož Igor Novel še ni zaskrbljen: »Če bo nadzor podoben tistemu, ki ga izvajajo na avstrijski in nemški meji, večjih težav ne bo. Tam je opazno, da so veliko bolj pozorni, vendar so tudi učinkoviti in prijazni in zaradi formalnosti na mejah ne zadržujejo običajnih potnikov. Na ukrep gledam kot turist. In če so policisti natančnejši pri svojem nadzoru, sem pravzaprav vesel, ker vem, da skrbijo za varnost vseh. Seveda bi bilo drugače, če bi pretiravali. Zato upam, da na meji ne bo veliko daljših vrst, da bodo policisti delovali podobno kot v prej omenjenih državah in da bo poskrbljeno za več varnosti.«

• Živ, ulit v bron. Jožica Grgič o spomeniku Borisu Pahorju. Delo, 07.04.2017, str. 5

Spomenik pisatelju Borisu Pahorju, ki so ga včeraj v njegovi navzočnosti in z njegovim govorom odkrili v ljubljanskem parku Tivoli, je pri nas in v svetu redkega dogodek takšne vrste. Zato se odpira več vprašanj, na katera bi morala imeti vsaka družba, ko postavlja spomenike, odgovore: komu se postavlja spomenik, kje je primerna lokacija in kdo je avtor dela?

V zvezi s spomenikom Borisu Pahorju pa je vse potekalo stihijsko. Ko so pisatelja ob njegovem stotem rojstnem dnevu peljali k spomeniku Edvardu Kocbeku v Tivoli, se je predsedniku uprave Mladinske knjige v navzočnosti župana mesta utrnila zamisel o spomeniku. Krenili so od besede k dejanju.

Čprav sprejemmo kot nesporno to, da je Boris Pahor izjemna osebnost, ki si zasluži javni spomenik, je sporno, da mu ga postavijo, ko je še živ in da on v to privoli. Stvar kulture, civiliziranosti in pietete je, da se spomeniki praviloma ne postavljajo živim ljudem, po njih niti ne poimenujejo ulic in javnih ustanov. Spomenike so največkrat postavljali živim diktatorjem in s tem krepili kult osebnosti. Iz pisatelja Pahorja z vsakim letom njegove starosti, sploh od njegovega stotega leta, ustvarjajo večji kult.

Kako se je počutil včeraj, ko je gledal samega sebe ulitega v bron? Tesnobno? Je imel kakšne intimistične refleksije o trajnosti in minljivosti? Delovalo je nadgrobno. Kakor osmrtnica živemu človeku. Kako se je počutil ob vedenju, da so vsi slovenski pesniki in pisatelji dobili spomenike dolga leta po smrti? In ob vedenju, da veliko skromnejše kot on, saj njegov meri v višino več kot dva metra?

Odločitev o višini je bila kiparjeva, ker po njegovem prepričanju manjši kip v tistem okolju ne bi prišel do izraza. To po svoje drži, a velikanski kip na zeleni parkovni površini deluje agresivno. Načeloma pri umeščanju kipov v okolje sodelujejo arhitekti ali krajinski arhitekti, tokrat pa niso. Tudi ta poteza je bila torej stihijska. Naročnica spomenika Mladinska knjiga si je izbrala prav to lokacijo, Mestna občina Ljubljana pa jo je odobrila. Gre za precedenčni primer v Ljubljani, ki lahko pomeni nevarnost, da bo odslej lahko vsako podjetje ali kdorkoli, ki bo imel denar, postavil javni spomenik kjerkoli na javnem prostoru. Ta kdorkoli pa bo tudi naročil spomenik komurkoli. Mirsad Begić, ki mu je bila naročena izdelava spomenika, je odličen kipar, vendar bi bilo treba javne spomenike izbirati z javnimi natečaji.

Da Mladinska knjiga ni ravno kultivirana naročnica, posebej kaže zahteva, da je na spomeniku zelo viden njen logotip. Tako vsiljive promocije podjetja na umetniški človek resnično zlepa ne vidi.

Ob tem spomeniku se tako poraja bojazen, da bodo v prihodnost podjetniški in še kakšni drugi motivi vplivali na kulturno in vizualno identiteto mesta. Vloga javnih spomenikov je bila vedno predvsem v predstavljanju družbenih idealov ter utelešanju političnega in kulturnega spomina naroda. Takšni spomeniki so težili k ovekovečenju dela pomembnih državljanov in narodnih herojev ter so bili vir narodnega ponosa. Seveda so predstavljali tudi oblast in ideološke matrice, posebno v totalitarnih družbah.

Lahko so nam bili všeč ali ne, lahko smo se identificirali z njihovimi sporočili ali ne, toda stihije, kot se morda nakazuje zdaj, praviloma ni bilo.

Kakšno sporočilo nosi spomenik živemu človeku?

- **Boris Pahor na odkritju svojega spomenika. Jožica Grgič. Delo, 07.04.2017, str. 28**

Monumentalni kip. Pisatelj, ki bo avgusta star 104 leta, na slovesnosti govoril o spravi slovenskega naroda

Ljubljana – Včeraj popoldne so v ljubljanskem Tivoliju odkrili spomenik slovenskemu pisatelju iz Trsta Borisu Pahorju.

Odkritja spomenika se je udeležilo kar precej ljudi iz Slovenije in zamejstva, med njimi predstavniki države s predsednikom Borutom Pahorjem na čelu.

Slovesno odkritje spomenika, pospremljeno s krajšim kulturnim programom, se je začelo s kar precejšnjo zamudo. Navzoči smo čakali Borisa Pahorja, ki se je dopoldne v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti udeležil simpozija Moč povezav, na katerem so razpravljali o pomenu in vplivu zamejske revije Zaliv (izhajala je v Trstu od leta 1966 do 1990) ter vlogi pisatelja Borisa Pahorja pri njej. Svojo vlogo in delovanje revije je osvetlil tudi pisatelj, ki se je v pripoved tako vživel, da je pozabil na čas in govoril kakšno uro. Od tod zamuda v Tivoliju, sodelovanju na simpoziju pa gre verjetno pripisati tudi pisateljevo vidno izčrpanost na slovesnem odkritju njegovega spomenika. Ne nazadnje bo avgusta dopolnil 104 leta starosti.

Spomenika ni omenil

Po uvodnem nagovoru ministra za kulturo Toneta Peršaka je sledilo odkritje spomenika. Odkrili so ga Peršak, podžupan Ljubljane Dejan Crnek in direktor Mladinske knjige Peter Tomšič. Zatem je Boris Pahor prebral sedemminutni nagovor, v katerem spomenika sebi ni omenil, posvetil pa se je svojemu prijatelju in literarnemu vzorniku Edvardu Kocbeku in Slovencem. »Če bomo Slovenci najprej Slovenci in složni med seboj, potem bomo lahko tudi ponosni Evropejci in vredni državljani sveta,« je dejal. »Kocbeka častimo kot elitnega pesnika in pisatelja, a bi ga morali ceniti tudi kot snovalca slovenske usode.« Ta »globoki in pogumni humanist ter veliki Slovenec« se je v usodnem času, ko je dojel, da brez enotnosti slovensko občestvo ne bo preživelo druge svetovne vojne, odločil za osvobodilni boj, čeprav so bili na isti strani tudi komunisti, je dejal Pahor in poudaril, da sta bila ohranitev naroda in jezika pri Kocbeku močnejša od ideologije.

Kocbek je bil po njegovih besedah izjemen predstavnik tistega slovenskega humanizma, ki je v stoletjih podložnosti našel izraz in potrditev v delih pesnikov, pisateljev in umetnikov. Bil je naslednik naših humanistov od Trubarja do Prešerna, ki se je poleg želje po enotnosti Slovencev v Zdravljici zavzel za mir in prijateljstvo med narodi.

»Žal smo v 20. stoletju zagrešili usodni in najhujši antihumanizem, ko je brat položil roko na brata, in je zaradi žrtev narod še bolj razdeljen, dialog pa spet in spet v resnici mrtev,« je dejal Pahor. Zato bi si danes ob spomeniku skupaj s Kocbekom upal predlagati, da »bi se sprta in sovražna tabora ponovno sestala, obžalovala in pokopala žrtve ter se sporazumela za skupno vodenje države in naroda ter za skupno prihodnost«.

Skupaj v bronu

Kip Pahorja je v neposredni bližini kipa Kocbeka, stoječ, večji in odločnejši je obrnjen proti Kocbeku, ki zamišljen sedi na klopi. Prijateljca sta si bila v več pogledih podobna, v marsičem pa tudi različna, imela sta ne le prijateljski odnos, temveč sta drug drugemu tudi izkazovala spoštovanje.

Zamisel o spomeniku Borisu Pahorju se je porodila pred tremi leti in pol ob pisateljevem stotem rojstnem dnevu prav na tem mestu, ko si je ta želel obiskati spomenik Kocbeku. Slavljenca sta spremljala ljubljanski župan Zoran Jankovič in predsednik uprave Mladinske knjige Peter Tomšič in takrat sta izrazila idejo, da si tudi Boris Pahor kot pričevalec svobode in resnice zasluži trajni poklon Ljubljane. Glede na to je bila ob včerajšnjem odkritju spomenika opazna odsotnost župana in tudi podžupana za urbanizem Janeza Koželja.

Izdelavo spomenika je Mladinska knjiga naročila uglednemu kiparskemu portretistu Mirsadu Begiću. Ustvaril je monumentalno bronasto skulpturo, malo višjo od dveh metrov in težko najmanj 300 kilogramov. Begić je dejal, da kip posebej Pahorjevo samozavest: »Izžareva tisto samozavest, ki smo jo izgubili, tisti intelekt, ki je presežek Evropejca.« Mladinska knjiga, pri kateri je Pahor izdal večino svojih del v slovenščini, je imela pri spomeniku poglavitno vlogo, Mestna občina Ljubljana ga ni niti financirala niti se ni kako drugače vpletala vanj, izdala je le soglasje k lokaciji postavitve.

Pohvale in kritike

Ko si je po svojem govoru Boris Pahor ogledal spomenik, na njegovem obrazu ni bilo zaznati, ali mu je všeč ali ne. V živo ga je videl prvič, pred tem pa samo na fotografijah. Temeljito pa si ga je ogledovalo več udeležencev slovesnosti in ga tudi – nekateri glasno, drugi prtajeno – komentiralo. Komentarji so bili takšni, kakor so praviloma ob takšnih priložnostih. Nekaterim je bila kiparjeva stvaritev brez zadržkov všeč, drugi so imeli pripombe na to in ono. Večina je vendarle kip hvalila, več kritik pa je bilo na njegovo postavitve, ker ima Pahor telo obrnjeno proti Kocbeku, glavo pa stran od njega. To naj bi zmanjševalo simboliko njunega medsebojnega zaveznitva v prizadevanju za odpravo totalitarizmov – fašizma, nacizma in komunizma –, katerih žrtvi sta bila.

Prav prijateljstvo in sodelovanje med Pahorjem in Kocbekom, ki sta se po svojih političnih nazorih razlikovala, saj je bil Pahor agnostik in socialni demokrat, Kocbek pa kristjan in krščanski socialist, so bila v jedru čezmejnega intelektualnega povezovanja prva tri desetletja po drugi svetovni vojni. Revija Zaliv, središče teh povezav, se je vpisala v zgodovino kot glasnica demokratičnega dialoga, načelna zagovornica kritičnih razmišljanj in avtorjev.

- **Nov zid na meji. Janoš Zore. Delo, 08.04.2017, str. 1**

Tema dneva

Maltretiranje potnikov. To je eden od opisov včerajšnjih kaotičnih razmer na mejnih prehodih, ko so policisti prvi dan preverjali vsak osebni dokument, in ne več približno vsakega desetega. Izrekel ga je voznik avtobusa, ki je v štirih urah in pol namesto do Salzburga iz Zagreba prišel le do meje s Slovenijo na Obrežju. Hrvat ni bil jezen na policiste, ki so delali z zavihanimi rokavi. Od devetih prog za potniški promet je bilo odprtih osem. Zakaj ali za koga je bila prosta sredinska? Rezervirana za rešilce, gasilce, policiste. Razumljivo.

A hkrati prosta tudi za diplomatske prevoze. Politiki Evrope, ki so preglasili stroko in ob preslišanem nasprotovanju Slovenije ter Hrvaške izsilili uzakonitev sistema popolnega mejnega nadzora, na službeni poti ne bodo štiri ure stali v koloni, kot so včeraj ljudje na Obrežju. Ljudje, ki so na navaden aprilski dan povzročili večurne zastoje po celotni južni slovenski meji, bi tudi včeraj zdrveli mimo žejnih in lačnih, brez stika z realnostjo.

Ukrep ni upošteval, da je bilo na Obrežju že pred petkom le 75 odstotkov po normativih predvidenih policistov in da bi za normaliziranje prometa ob takem nadzoru na Obrežju morali zgraditi še en mejni prehod. Ukrep, napisan brez občutka za realnost, je bil pripravljen tako slabo, da sta slovenski in hrvaški policist v isti hiški na metru razdalje osebne dokumente pregledovala vsak s svojim optičnim čitalcem.

Prometni kaos, gospodarska škoda in blokirano življenje v obmejnih vaseh. Vse to so posledice politične odločitve. Ali Sloveniji ni preostalo drugega, kot da se ukloni moči Bruslja, Francije, Belgije in Nemčije ter z obljubami o možnih sprostitev nadzora v prihodnje potegne krajšo? Ali pa bi slovenska vlada – in ne države, ki so še pred kratkim brez nadzora sprejele milijon prebežnikov – vendarle morala imeti več vpliva nad dogajanje znotraj lastnih meja in odločneje zavarovati lastne interese ter ljudi? Mnenja so različna. Vsekakor pa nam je politika brez empatije do malega človeka po rezilnih žicah in širjenju nestrpnosti včeraj na meji zgradila nov zid.

- **»Svašta. Kip živemu z reklamo sponzorja«. Vojko Urbančič. Delo, 08.04.2017, str. 2**

Bronasti Boris Pahor. V središču Ljubljane na poosamosvojitvenih spomenikih logotipov sicer ni videti

Ljubljana – Od predčerašnjim po Tivoliju koraka bronasti Boris Pahor, s torbo z izpostavljenim logotipom Mladinske knjige. Ni si je zamislil kipar Mirsad Begić, a je sprejel kompromis. Novi odtенок v promociji MK skupaj z odločitvijo za postavitev spomenika še živečemu ustvarjalcu (MOL je dala soglasje, ne sredstev) seveda odmeva.

Kdo je Boris Pahor, vemo, kar ga predstavlja v ljubljanskem Tivoliju, ni nujno enoznačno. Spomenik? V priročnih Sovi, malem leksikonu Likovna umetnost ali Sloveniki, vsi trije so izdaje Cankarjeve založbe ali krovne Mladinske knjige, iz katere so poslali vabilo na odkritje spomenika, je pod geslom »spomenik« navedeno podobno. »Kiparski ali arhitekturni objekt, postavljen v spomin na pomembno osebo ali dogodek,« pravi najnovejša Slovenika. Spomini so preteklost, ne sedanost, in četudi je slovenski prostor poznal spomenike, ki so jih zaživa postavljali posameznikom iz dinastične, vojaške, cerkvene, gospodarske ali socialistične preteklosti (nazadnje pa sta leta 2013 odkritje spomenika pri Lescah doživela brata Avsenik), se Ljubljana še živečega pričevalca o strahotah dvajsetega stoletja z novim kipom iz ateljeja Mirsada Begića ne more spominjati. Prej v Trst pošilja sporočilo, da gosta z morja tako pogreša, da ga je v Tivoliju nadomestila s stalnim, javnim kiparskim portretom v nadnaravni velikosti. Večjega Pahorja ima kot Trst.

Oglaševalski pano

Bronasti Pahor po Tivoliju koraka s torbo, na kateri sredi razbrzdane površine brona izstopa logotip Mladinske knjige. Lahko kipi v Tivoliju, ki je eden nacionalnih parkov skulptur, postanejo nadomestek za oglaševalske panoje, ki jih tam ne moreš postaviti? Je torba Pahorjev univerzalno prepoznavni atribut, po katerem ga bodo pomnili po njegovi in naši smrti? V središču Ljubljane na novodobnih, poosamosvojitvenih spomenikih osebnoštim logotipov na kipih ni. Donatorji so zabeleženi, a diskretno, v ozadju ali na napisih, oddaljenih od kipa. Če pustimo ob strani uvožene spomenike tujih avtorjev Njogošu, Karadžiću in ruskim vojakom ob Žalah ali kiparske dodatke k imidžu BTC (kjer se po besedah z oddelka za stike z javnostjo pri določanju mesta za izpostavitve donatorjev posvetujejo s kiparji), obhod novejših spomenikov v centru Ljubljane ne kaže na pretirane samopromocijske apetite postavljavcev. Najdaljši seznam donatorjev je na diskretni razdalji ob Mahlerju Bojana Kunaverja, podobno diskretni sta tablici z navedbo donatorstva Javne razsvetljave, d. d., in LL Grosista ob Begičevem Ivanu Hribarju. Če želiš prebrati donatorski zapis družbe Medis in družine Strnad ob Obrazih Jakova Brdarja na Ključavničarski, se moraš potruditi, na njegovih kipih na in ob Mesarskem mostu jih ni. Prav tako ne na Kocbekovem spomeniku Boštjana Drinovca, Plečnikovem spomeniku Polone Demšar v Trnovem, poprsju Adolfa Jenka ob Kazini ali na novem Begičevem poprsju na spomeniku Maksu Fabianiju ob Roški.

Med poznavalci spomeniške dediščine je najnovejši »živi spomenik« že sprožil odzive. Razočaral je dr. Mateja Klemenčiča in dr. Beti Žerovc z umetnostnozgodovinskega oddelka filozofske fakultete, vnela se je debata na facebooku, v katero so se vključili dr. Miklavž Komelj, dr. Ana Kučan in drugi, tudi kustosi in umetniki. Mnenja segajo od sočnih »Ojoj« iz akademskih sfer ali kratkega »Svašta. Kip živemu z reklamo sponzorja« do čudenja nad Begičevim sprejemanjem sponzorskih kompromisov ter podatka, da je občinska komisija za postavitev javnih spomenikov in obeležij predlog Pahorjevega spomenika že lani soglasno zavrnila.

Bik z logotipom

Glede logotipov obstaja sredi Ljubljane izjema, ki ni klasičen spomenik. Veliki bik Janeza Boljke na Bavarskem dvoru, ki ni nov, a je nov za Ljubljano. V prestolnico je predlani prišel kot ena redkih stvari iz stečajne mase podjetja Mip, ki jim jih je dotlej uspelo prodati, kljub protestom iz Primorske, kjer je krasil zunanjščino pred mesnim diskontom v Kromberku. Stoji pred Iliriko, v kateri se ukvarjajo z delnicami, upravljanjem premoženja in s skladi, njegova soseda je borza, biki pa so znan simbol teh. Globalno razvpit ruje na Wall Streetu v New Yorku, drugi so pred borzami v Londonu, Frankfurtu, Hongkongu, Mumbaju in še kje.

V zahodni kulturi ima bik bogato zgodovino simbolike, na Boljkovem pa z njo hitro opravi logotip s kratico nekdanjega goriškega velikana živilskopredelovalne industrije, ki je v stečaju že osmo leto, njegovi nekdanji vodilni pa od letošnjega februarja obsojenci. Bik z logotipom mesne industrije na plečih ni zmagovalec. Ni mu usojena osvojitve Evrope, kakršna je uspela bikcu Franceta Kralja na fontani pred Univerzo, donaciji Zlata in Jasne Kralj iz leta 1992, znak podjetja, za katerim so ostale tajkunska zgodba, obsodbe na sodišču in množica nepoplačanih zaposlenih, pa težko simbolizira borzo.

- **»Če v posel vložiš, od tega nekaj tudi pričakuješ«. Boris Šuligoj, Boris Čibej. Delo, 08.04.2017, str. 3**

Madžarski zunanji minister Péter Szijjártó »Kvota so najslabši mogoči odgovor na migrantsko krizo«

Ljubljana – »Odločili se bomo na podlagi skupnega dogovora, skupnih koristi in skupnega dobička,« je v rezidenci madžarskega veleposlaništva v Ljubljani za Delo povedal madžarski zunanji minister Péter Szijjártó.

Prepričan je, da bi se s sosedo lahko dogovorili o skupnem vlaganju v drugi tir, ker je za madžarsko gospodarstvo najpomembnejši dober dostop do koprškega pristanišča. Če dogovora ne bo in bo Slovenija sama gradila železnico, ne bo nič narobe, saj imata obe državi dolg seznam drugih skupnih nalog.

Ste po sestanku s slovenskim premierom in ministroma dobili kakšno obljubo o začetku gradnje drugega tira?

Do začetka julija moramo doseči določene dogovore, če se hočemo prijaviti na drugi razpis za sredstva EU. Nismo nestrpni, nam se ne mudi. To je projekt vaše države, vaš razvoj, nočemo vas priganjati. Več kot 90 odstotkov madžarskega BDP je na račun izvoza. Izvozna podjetja pa za čezmorske trge najbolj uporabljajo Luko Koper, zato je naš interes očit.

Kaj pričakujete v zameno za vlaganja?

Če bomo vložili dvesto milijonov evrov, je logično pričakovanje, da bodo naša podjetja vključena v posel. Pričakujemo tesno sodelovanje med slovenskimi in madžarskimi železnicami. Iščemo možnost, da bi imela madžarska podjetja priložnost za dolgoročno uporabo pristaniških storitev v Kopru, kar bi bilo tudi v korist pristanišča.

Kaj pa, če Slovenija ne bi mogla izpolniti vaših pričakovanj, ker jih omejujejo pravila zagotavljanja konkurenčnosti?

Naredili ne bomo nič takega, kar ne bi bilo skladno z zakonodajo EU, in nič takega, s čimer se ne bi strinjala vaša vlada. O vsem se bomo odločili na podlagi skupnega dogovora, skupnih koristi in skupnega dobička.

Kako bi madžarska podjetja imela prednost pri pridobivanju poslov, če pa so za to nujna javna naročila?

Morala bodo pač oddati dovolj dobre ponudbe.

Ali tudi Madžarska gradi svoje železnice tako, da prosi za finančno pomoč druge države?

Navadno uporabljamo evropska in lastna sredstva. Toda zdaj se ukvarjamo z velikim načrtom temeljite posodobitve proge med Budimpešto in Beogradom. Kitajska vlada je izrazila svoj interes, da bi sodelovala v tem projektu. To pomeni, da bi bila tudi njihova podjetja vpletena vanj. Hkrati bi ponudili posojilo naši državi, za kar bi morali doseči meddržavni sporazum.

Kako daleč ste pri tem projektu?

Ustanovili smo že »joint ventures« podjetje, nimamo pa še dokončnega dogovora o vseh podrobnostih. Upamo, da se bo to zgodilo čim prej.

Mislite, da bo slovenski parlament podprl zakon o drugem tiru? Slišimo veliko pomislekov parlamentarnih strank.

To je stvar Slovenije. Ne bi se želel vpletati. Toda mislim, da je tudi v slovenskem interesu, da ima razvito pristanišče in železniško omrežje. Če Slovenija tega ne želi, se nič od tega ne bo zgodilo.

Četudi Slovenija zavrne Madžarsko, bo vseeno lahko zgradila tir.

Mi bomo seveda veseli. Naše sodelovanje je samo predlog. Pripravljena in odprta pa naj bi bila tudi slovenska vlada. O podrobnostih se še nismo dogovorili.

V zadnjih letih državi kar intenzivno sodelujeta na različnih področjih, gospodarstvo, kultura, manjšina, visoko šolstvo ...

Je vsa ta aktivnost posledica političnega načrta ali zgolj naključje?

Mi uživamo v zelo dobrih odnosih. Nimamo resnejših nerešenih vprašanj. Imamo pa kar nekaj projektov, ki bi lahko bili zelo koristni za obe strani. Na primer skupni plinovod, ki je že na seznamu prednostnih naložb EU. Madžarska si želi diversificirati preskrbo s plinom, Sloveniji pa bi omogočil dostop do madžarskih skladišč in bi ji zagotovil energetska varnost. Upamo, da bo električni daljnovod Cirkovce–Pince zgrajen do konca leta 2018. Na naši strani je že zgrajen do meje. Dogovorili smo se za gradnjo dveh novih čezmejnih cest, eno v Budincih, drugo v Dolgi vasi ...

- **»To je maltretiranje potnikov – saj nismo vsi teroristi!«.** **Janoš Zore. Delo, 08.04.2017, str. 4**

Kaos na meji. Rezultat nepremišljene zaostitve pregledov so s kolonami blokirane vasi, gospodarska škoda, izžeti policisti in šokirani potniki

Obrežje – Oče, mati in sin so včeraj okoli poldneva pred družinsko kmetijsko trgovino na Obrežju pili kavo. Trgovina je bila prazna, brez gostov. Sporočilo družine Ljubljani je bilo jasno: če se bo nadaljevalo včeraj začeto sistematično pregledovanje vseh dokumentov na meji, ki je zaradi avtomobilskih kolon blokiralo življenje v vasi, bomo končali na zavodu za zaposlovanje.

Nepremišljena zaostitev pregleda vseh osebnih dokumentov na slovenski meji s Hrvaško – do včeraj so jih policisti v mednarodnih bazah preverili le desetino – je že prvi dan poskrbela za zelo dolge čakalne dobe.

Medtem ko so oče, mati in sin Stupar pred trgovino Agrarec pili kavo in premlevali, da bi v vrhuncu sezone do poldneva iz Hrvaške namesto včerajšnjih petih strank našli vsaj 50, so ves čas pogledovali proti koloni vozil, ki se je od maloobmejnega prehoda Slovenska vas skozi celotno Obrežje vila skoraj do vasi Nova vas. Vse dopoldne je bila čakalna doba najmanj 45 minut. Ali, kot je dejala gospa Stupar: »Vstala sem se ob šestih zjutraj in že takrat sem slišala, da avtomobili stojijo v koloni.« Med našim pogovorom v trgovini brez strank je Nizozemec Tim Van Loan razmišljal, kdaj se mu bo uspelo vrniti k družini. Zaradi zastojev na največjem mejnem prehodu v državi, avtocestnem na Obrežju, je namreč zamudil let v domovino z zagrebškega letališča.

»Kdaj pa imate let?« smo ga povprašali. Pogledal je na uro, ki je kazala pol dvanajstih in dejal: »Zdaj. V koloni stojim že tri ure. Vračam se s službene poti v Novem mestu, kamor grem dvakrat na leto. Let iz Zagreba bi morala biti najhitrejša pot domov. Petkrat je bilo tako, danes pa žal ne.«

Že danes odrezani od Slovenije?

Nizozemec je bil eden mnogih, ki jih je novi policijski ukrep povsem presenetil. Če je bila kolona osebnih vozil na avtocesti ob izhodu iz Slovenije ob deseti uri zjutraj dolga 1,2 kilometra, je bila do 13. ure že dvakrat daljša. V obeh primerih so tovornjakarji ustvarili še po dvakrat daljšo verigo.

Podatek, ki je v zvezi z zgornjimi podatki najbolj skrb vzbujajoč, je, da je bilo število avtomobilov na mejnem prehodu včeraj povsem povprečno.

»Prej se nam je včasih posrečilo, da smo se skozi ta mejni prehod prepeljali skoraj brez čakanja. Če pa je bilo veliko vozil, smo čakali do dve uri,« nam je dejal voznik redne avtobusne relacije Zagreb–München Zdravko Golub, ki je za pot od Zagreba mimo policijskih kontrol na meji potreboval štiri ure in 25 minut: »Zdaj bi morali biti že v Salzburgu.«

Kakšni bodo zastoji ob največjih konicah, recimo že prihodnji konec tedna ob velikonočnih praznikih, si ne upa napovedati nihče. Izjemen test potrpežljivosti domačinov bo že danes, ko bodo ti ob morebitni ponovitvi gneče na avtocesti popolnoma odrezani od Slovenije. Ob avtocesti namreč do Obrežja, Slovenske vasi, Nove vasi, Jesenic na Dolenjskem, Velike Doline in še nekaj vasi vodi le še ena asfaltirana cesta, ki bo med motokrosističnima dirkama danes in jutri na Prilipah zaprta.

»To je blokada življenja«

»V Brežice se bomo po avtocesti lahko zapeljali, nazaj pa ne. Vsaj ne brez treh ur čakanja v koloni,« pravi Rajka Križanac iz Krajevne skupnosti Jesenice na Dolenjskem: »O bolj sistematičnem nadzoru na meji nas ni obvestil nihče. To smo izvedeli le iz medijev in od policistov na meji, s katerimi se poznamo. Pred dnevi sem se s hčerjo peljala čez mejo in znanec je zahteval najina osebna dokumenta. Zakaj, saj se vsi poznamo? Moram se privaditi, je dejal, ker bomo zdaj morali preverjati vse dokumente, in dodal, da se bom morala privaditi tudi sama.«

Rajka Križanac je dejala, da razume prometne koridorje na avtocesti: »Koridor skozi vasi Obrežje, Slovenska vas in Nova vas, kjer živi več kot 700 ljudi in kjer je v poslovni coni zaposlenih več kot sto ljudi, so nedopustni. To pomeni blokado življenja. Reševalci, gasilci imajo oviran dostop do hiš, ljudje vidijo lastne domove, a morajo – če upoštevajo pravila – v koloni stati 45 minut. Na meji se nam vedno dogajajo neželene posledice predpisov birokratov in vlad. Če EU predpiše ukrepe, jih država na našo škodo takoj izvaja: rezilna žica, paneli, strožji predpisi. Če pa mi predlagamo rešitev za nas, ki vsak dan hodimo čez mejo, se že dvajset let ne zgodi nič. Poznamo stranske poti, kjer bi mejo z dovolilnicami v vozilih lahko prestopali samo domačini, a se ti prehodi ne uredijo. Vsakdo med nami si želi le nemoteno živeti.«

- **Evropski veliki brat dela s polno paro. Mitja Felc. Delo, 08.04.2017, str. 8**

Schengenski informacijski sistem Odprava mejne kontrole ni razveselila le navadnih potnikov, prednost je tudi za kriminalce

Ljubljana – Pravica do svobode gibanja, ki je ena temeljnih pravic Evropske unije, je zaradi terorističnih napadov po Evropi in želji nekaterih držav članic EU, da se jih v bodoče karseda prepreči, vsaj na nekaterih območjih zdaj spet precej okrnjena. Na udaru je schengenska zunanja meja, ki je od včeraj podvržena sistematičnemu nadzoru potnikov.

Odprave mejnih kontrolnih točk na notranjih mejah Evropske unije niso pozdravili le navadni državljani, svojevrstna pridobitev je bila tudi za kriminalce, saj ni nobena skrivnost, da je bil s padcem meja omogočen tudi lažji pretok kriminala. Države so zato vzpostavile določene mehanizme, s katerimi so kompenzirale izpad nadzora na zunanjih mejah, že leta 1985 pa so v luksemburški vinorodni vasi Schengen zastavili temelje velikega evropskega brata – schengenskega informacijskega sistema (SIS). Ta je začel 26. marca 1995, vanj pa je bilo sprva vključenih sedem držav.

Zdaj je v SIS kakšnih 71 milijonov različnih podatkov, od tega jih je Slovenija vnesla približno 265.000. A če smo pri vnosu na samem repu med državami članicami schengenskega območja, smo pri zadetkih, predvsem glede na število prebivalcev, v samem vrhu.

Privilegiji na zunanji meji so zgodovina

Schengenska pravila privilegirajo države članice Evropske unije, saj ti (načeloma) niso podvrženi strogemu nadzoru ob prehodu državnih meja, a so teroristični napadi v Evropi in grožnje pravila igre spremenili. Na slovenski policiji pojasnjujejo, da so v zadnjih treh letih ob različnih policijskih postopkih zaznali skupno 37 oseb, ki so jih države članice sumile različnih dejanj, povezanih s terorizmom. Največ identifikacij je bilo prav na schengenski meji. Poleg navedenih je policija na podlagi veljavnih indikatorjev za odkrivanje in preprečevanje nasilnega radikalizma, ki lahko vodi v terorizem, zaznala še več oseb, za katere ni zabeležb v SIS. Število vseh oseb se v zgoraj opredeljenem obdobju torej giblje okrog 50 oseb. »Policija ob zaznavi vedno ravna skladno z usmeritvami države, ki je posamezno osebo vnesla v SIS,« pojasnjujejo na generalni policijski upravi.

A je v ogromni bazi podatkov delež tistih, ki jih sumijo terorizma, zanemarljiv. V SIS je še vedno večina podatkov o različnih predmetih, vanj se vnašajo podatki o osebah, iskanih z mednarodno tiralico ali zaradi evropskega pripornega naloga, podatki o tujcih, ki niso državljani EU in imajo prepoved vstopa v to območje, prav tako podatki o pogrešanih osebah in o ljudeh, iskanih zaradi sodnih postopkov, pri čemer ne gre samo za obtožence in obsojence.

Zdaj so v schengenskem sistemu vse države članice Evropske unije, razen Hrvaške, Cipra in Irske, ter štiri države, ki niso članice, to so Islandija, Norveška, Švica in Liechtenstein. Slovenija se je v SIS vključila 1. septembra 2017, od takrat do včeraj pa so zaznali skoraj 78.000 oseb, ki so jih vnesle druge države članice, izsledili 4721 ukradenih vozil, 3313 ponarejenih ali sumljivih listin, 99 ponarejenih bankovcev, 30 kosov orožja, z nadgradnjo sistema v SIS-2, v katerega se vnašajo še dodatni podatki, pa so odkrili tudi osem kosov industrijske opreme.

- **Schengenski zid za teroristične borce. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 08.04.2017, str. 8**

Bruselj – Vpeljava sistema, po katerem morajo biti na zunanjih mejah EU in schengenskega območja v bazah podatkov sistematično preverjeni vsi potniki, je utemeljena s teroristično grožnjo v Evropi.

Gonilni sili novega sistema sta bili Francija in Belgija, predvsem po pariških in bruseljskih terorističnih napadih. Tudi Nemčija je bila za. »Proces je postal neustavljiv,« je sprejemanje novele uredbe ocenil diplomatski vir. Med napadalci je bilo namreč več državljanov EU, ki so prišli v območje schengna kot lažni begunci in tudi s ponarejenimi dokumenti. Glavni argument za poostreitev ukrepov je bil pojav terorističnih borcev, predvsem v Iraku in Siriji, med katerimi je več tisoč državljanov EU. V ozadju novega sistema je bila zapleten sistem sprejemanja – na ravni delovnih skupin, veleposlanikov članic pri EU, notranjih ministrov. Na decembrskem vrhu EU so ga obravnavali v okviru ukrepov za notranjo varnost. Tema je bila posebno žgoča za Slovenijo in Hrvaško. Ljubljana je opozarjala, da utegnejo nastati težave na meji s Hrvaško. Položaj da je neprimerljiv z drugimi mejami med članico schengna in članico EU, saj gre čez njo ogromen tok ljudi, turistov in tudi delavcev, ki se čez praznike in počitnice vračajo z zahoda v svoje domovine.

Tako so mejni prehodi na južni meji med tistimi z največ potniki na schengenski zunanji meji. Na samem vrhu je premier Miro Cerar opozarjal, da bi morali upoštevati načelo sorazmernosti. Tako naj ne bi prizadeli gospodarskih tokov in samega prehajanja meje. A Slovenija da mora kot varuh schengenske meje nadzor izvajati. Tudi Hrvaška, ki se boji neprijetnih posledic za turizem, je bila nezadovoljna.

Na koncu je bilo v sklepni vrhi zapisano, da bodo pri izvajanju nove ureditve upoštevali poseben položaj posameznih članic. Eden zadržkov glede uveljavljanje izjem je, da bi morala biti narejena podrobna varnostna analiza za vsak blažji nadzor. To je kar velik zalogaj. Opozorila, tudi Slovenije, da je sistem preveč tog, da je glede na cilje nesorazmeren in da je mogoče enake cilje doseči s ciljnim nadzorom na podlagi meril, so bile preslišane. Kljub temu naši viri opozarjajo, da bodo prej ali slej na podlagi ocen varnostnega tveganja dovoljeni ukrepi za sprostitev nastalih kolon na slovensko-hrvaški meji.

- **Skupaj ustvarjajo drugi dom. Mojca Zabukovec. Delo, 08.04.2017, str. 14**

Ljubljansko ogledalo Odprtje nove sezone Cafeja International – Prostor solidarnosti in iskanja rešitev

Za zidovi nekdanje tovarne koles Rog v središču mesta od lani deluje migrantski center, ki so ga poimenovali Second home (Drugi dom). Soustvarjajo ga prosilci za azil, begunci in lokalni aktivisti. Ta teden so v njem začeli novo sezono tedenskih druženj ob kavi ali Cafe International.

»Drugič sem v Drugem domu,« je v sredo, medtem ko je pil kavo, razlagal Mustafa iz Turčije, ki ni želel, da se zapiše njegovo pravo ime. Govoril je o nasilju turških oblasti, o zapiranju profesorjev, novinarjev, sodnikov. Med njimi so tudi njegovi prijatelji, je povedal in pri tem na telefonu kazal fotografije. Z ženo in hčerkama je v Slovenijo pribežal pred šestimi meseci in vložil prošnjo za mednarodno zaščito. »Upam, da si bomo tu tudi dejansko lahko ustvarili drugi dom. Potrebujemo takšen prostor, kjer se lahko pogovarjamo, družimo in si pomagamo.« Medtem so se sosednje mize pred vhodom v Second home, na katerih so bile postavljene skodelice s kavo in čajem ter družabnimi igrami, počasi polnile.

Z rednimi tedenskimi druženji, kakršno je bilo tokratno in ki so jih poimenovali Cafe International, so v Rogu začeli lani. »Ker so bili dobro obiskani, pri čemer poleg beguncev prihajajo tudi lokalci, smo jih letos spet obudili,« je povedala Ajda Jurca.

»Kava je družabna pijača. Na kavo se gre, ko se dobimo s prijatelji, in smisel tega dogodka je spoznavanje, druženje in klepet,« je nadaljevala Iva Juhart. »Igramo družabne igre in se učimo drug od drugega.«

Poleg Cafeja International v Rogu organizirajo plesne tečaje, torkove vodita begunca iz Sirije in Irana Borsan in Asgar, sredine pa Wasim iz Palestine. Vsak ponedeljek je na sporedu Ahmadova brivnica, načrtujejo tudi popravilnico oblačil, še naprej pa v prostorih Drugega doma vsak teden poteka migrantska skupščina, na katerih skupaj obravnavajo probleme in iščejo rešitve.

Resnična integracija

Da je Rog prostor resnične integracije, je pred časom na obisku v prostorih nekdanje tovarne na Trubarjevi ugotovil komisar sveta Evrope za človekove pravice Nils Muižnieks. Potem ko se je srečal z begunci, je za časnik Večer dejal, da so ljudje tam našli solidarnost in da je Rog dober primer, kaj vse lahko nastane, ko ljudje sodelujejo. »Idealno bi bilo imeti Rog in kraj, kjer bi begunci lahko prejeli vse informacije, kjer bi imeli dostop do uveljavljanja pravic, svetovanja in podporo, da bi se lažje znašli v novem okolju ter bi se šli v Rog le družiti. Trenutno pa imajo mnogi le Rog,« je poudaril komisar.

Da so v Rogu po tem, ko je v Slovenijo pribežalo več ljudi, in z odprtjem izpostave azilnega doma na Kotnikovi ustvarili »bazo nove migrantske skupnosti«, je na sredinem druženju povedal Miha Blažič – N'toko. »Ti ljudje v tej državi nimajo svoje diaspore ali socialnega zaledja, hkrati se spopadajo s problemi, ki so tudi povsem ekonomski – kako preživeti in kako si ustvariti dostojanstveno življenje. In Rog je postal odprt prostor, kjer spoznavajo ljudi od tod in hkrati rešujejo svoje probleme, naj gre za pravne ali povsem vsakodnevne.«

Zana Fabjan Blažič, ki je prav tako aktivna v migrantskem centru, je dodala, da s takšnim skupnim in samoorganiziranim delovanjem ustvarjajo pritisk na institucije. »Ko je odvetnik pisal pritožbo za prosilca, ker mu je ministrstvo zavrnilo prošnjo za azil, se pogosto z njim ni niti srečal, ampak je pritožbo spisal zgolj na podlagi papirjev. Zdaj smo z marsikaterim odvetnikom zgradili dober odnos in se bolj angažirajo,« je pojasnila. »S pritiskom ustvarjamo tudi povezavo med prosilci za azil in begunci ter institucijami na drugi strani, pa naj gre za pisanje pritožb, iskanje stanovanja ali službe. Vse te točke vstopa v družbo so zanje zahtevne.« In čeprav veliko prosilcev za azil odide iz Slovenije, je po njenih besedah vse več tistih, ki sklenejo ostati. »Veliko se jih je odločilo vztrajati, tudi v azilnih postopkih, česar prej ne bi storili. In vztrajali bodo do konca, ker so si tu ustvarili drugi dom.«

- **Romska naselja odpirajo vrata. Jože Pojbič. Delo, 08.04.2017, str. 16**

Svetovni dan Romov. Priložnost za praznovanje in opozorila na slab položaj

Lendava, Murska Sobota – Romi v Prekmurju in drugod po Sloveniji bodo današnji svetovni dan Romov proslavili z več dogodki in prireditvami, na katerih bodo predstavili svojo kulturo in dosežke ter opozorili na svoj največkrat slabi položaj. To velja predvsem za neurejene osnovne življenjske razmere v mnogih romskih naseljih, prostorsko problematiko in sprejemanje nacionalnega programa ukrepov. Že sinoči je bila v organizaciji Zveze Romov Slovenije v Murski Soboti osrednja kulturna prireditev, v romskem naselju Dolga vas so imeli dan odprtih vrat s ciganskim bogračem, danes pa bo v naselju Pušča, kjer so že v četrtek odprli spominski park in drevored sožitja, Dan za spremembe.

- **Akustično ob svetovnem dnevu Romov. Zdenko Matoz. Delo, 08.04.2017, str. 18**

Skupina Amala. Zasedba pod vodstvom Imerja Traje Brizanja bo nastopila v ljubljanski Drami ob dvajsetletnici delovanja
Drama Akustika bo jutri gostila zasedbo Amala, ki je nastala na pobudo glasbenika in skladatelja Imerja Traje Brizanja. V pogovoru je predstavil svoj način ustvarjanja romske glasbe.

Kaj vas je spodbudilo, da ste pred dvajsetimi leti ustanovili zasedbo Amala?

Željo po ustvarjanju romske glasbe sem začutil, ko sem dobil v dar -audio kaseto s posnetki neke -romske -skupine, ki je nastopala po južni Italiji, večinoma na porokah. Glas Roma, ki med igranjem spontano pripoveduje zgodbe o romskem življenju, je prebudil v meni željo po pisanju romske glasbe. Takrat sem spoznal, da 'on' v meni govori: '-Naredi kaj za svoj narod in ga predstavi ljudem tudi z druge strani, kakor ga sicer predstavljajo v medijih'.

Ste nekakšen pionir v predstavljanju romske glasbe slovenski in širši javnosti. Ste zadovoljni z opravljenim delom?

Lahko bi še več naredil. Še veliko bi lahko povedal. Mislim, da sem z albumi, muzikalom, knjigami in revijami lahko zelo zadovoljen, uspešno predstavljam romsko zgodovino in sem naredil veliko novega na slovenskih tleh za naš narod.

Najraje prepletate romsko glasbeno izročilo z jazzom.

Ni mi blizu tradicionalna romska glasba, najraje povezujem njene vplive z jazzom. Pri tem nimam v mislih francoskega gipsy jazz. Moja smer je drugačna, nova, romske pesmi, preoblečene v jazz fusion funky slog z razkošnimi aranžmaji. Bogato dediščino sem nadgradil s samosvojim pristopom. Glasbeno pot v Sloveniji sem začel kot basist v ansamblih popularne glasbe. Povezujem romsko glasbo in jazz in tako delam avtorsko poetiko, ki označuje moj način glasbenega zlitja obeh

slogov. Ustvarjam nov stil sodobne romske glasbe, ki jo izvajajo romski in jazzovski glasbeniki s spremljavo big banda in simfoničnega orkestra.

Oziroma kot je zapisal skladatelj, aranžer, violinist in pedagog Jani Golob, 'gre za edinstveno novo romsko glasbo, ki bi jo lahko, muzikološko gledano, imenovali romski simfonični etno jazz ali kaj podobnega. Vse te na videz nezdružljive prvine v glasbi Imerja Brizanija, sicer tudi magistra muzikologije, kljub zlitju ohranjajo svojo identiteto, svoj izraz in so v medsebojni sinergiji glasbeni unikum, ki bi ga lahko imenovali kar glasba Imerja Traje Brizanija'.

Prihajate iz glasbene družine, ljubezen do glasbe ste prenesli tudi na sina.

Glasbene korenine se nadaljujejo in prenašajo naprej. Moj oče je glasbeni genij, trobentač, dirigent, aranžer, prvi Rom, ki je delal v takšni smeri. Moj sin je magister violončela pri triindvajsetih letih. Uspešen violončelist, ki nastopa po svetu, trenutno je na specializaciji v Nemčiji. Starejši sin je bil super pianist, ampak življenjsko pot nadaljuje kot zelo uspešen strojni inženir. Diplomiral je v Ljubljani in je tukaj tudi zaposlen.

Koliko je glasba danes sploh še del življenjskega obredja, kot je bila svojčas?

Isto danes kot nekoč. Romi danes živijo isto kot nekoč.

- **Manj nadzora skrajšalo kolone. J. Z. Delo, 10.04.2017, str. 1**

Gneča Policisti so začasno odstopili od preverjanja vseh dokumentov

Obrežje – Gruškovje do ene ure, Starod in Obrežje do ure in pol. To so bile čakalne dobe v nedeljo popoldne; po kaotičnem petku so mejile na »normalne«. Že v petek zvečer so policisti prvič začasno opustili pregledovanje vseh dokumentov. Miro Cerar napovedal »odločno« intervencijo.

Uredba o novem režimu na schengenski meji dopušča delno opustitev izvajanja sistematičnega pregledovanja osebnih dokumentov. A Slovenija možnosti – čeprav je v petek popoldne čakalna doba na Obrežju znašala štiri ure in pol – več ur ni izkoristila. »Na Obrežju so do zdaj delno opustitev pregledovanja vseh dokumentov policisti uporabili trikrat. Prvič v petek zvečer, vsakič pa za več ur, da so se razmere umirile,« je za Delo dejala tiskovna predstavnica PU Novo mesto Alenka Drenik. Kljub začasnim opustitvam sistematičnega nadzora zastoji še vedno nastajajo. Po delni normalizaciji razmer se je včeraj oglašil Miro Cerar, ki je v soboto govoril s hrvaškim premierom: »Ugotovila sva, da je to stanje nesprejemljivo, zato bosta Slovenija in Hrvaška predloge naslovili na evropsko komisijo, da se ta režim čim prej spremeni. Slovenija je takšne predloge že predstavila med priprave uredbe, takrat jih večina držav ni podprla. To bomo odločno ponovili. Seveda je treba zagotoviti varnost znotraj schengenskega območja, a hkrati ne smemo povzročati toliko slabe volje med ljudmi in škode gospodarstvu.«

- **Integracija migrantov je izziv. Intervju: Mojca Špec Potočar, ki jo je vlada imenovala za vršilko dolžnosti direktorice Urada za oskrbo in integracijo migrantov. Pogovarjala se je: Barbara Hočevar. Delo, 10.04.2017, str. 2**

Intervju. Špec Potočarjeva: Spoštovanje človekovih pravic in strpnost sta tisto, kar bo krepilo našo družbo – Pomembno sodelovanje z nevladnim sektorjem

Ljubljana – Čez slaba dva meseca bo delo začel urad za oskrbo in integracijo migrantov. O tem, s čim se bo ukvarjal, smo se pogovarjali z Mojco Špec Potočar, ki jo je vlada imenovala za vršilko dolžnosti direktorice urada.

Kakšna je vaša vizija dela urada?

Urad bo povezoval vse akterje, ki so pomembni za to področje, in zagotavljal tako izvrševanje zakonskih podlag kot mednarodne strategije. Zagotavljal bo mednarodno zaščito tistih, ki jo potrebujejo na poti, kamor so namenjeni, ali želijo ostati tu. Najpomembnejši cilj njegovega delovanja je – v sodelovanju s pristojnimi resorji – zagotavljanje ustreznih nastanitve in integracije za tiste, ki ostajajo tu. Urad je organizacijsko postavljen tako, da na vladni ravni uresničujemo te temeljne cilje, vrednote, človekove pravice in svoboščine ter da jih ustrezno medresorsko uskladimo in da izvajamo politike. Skrbeli bomo za celovito obravnavo posameznika in tematike. Spremljali bomo mednarodno dogajanje, dogajanje v državi, dajali pobude in medresorsko usklajevali dejavnosti za skupno politiko države.

Kaj konkretno boste delali?

Moja naloga je vodenje urada, trenutno kot vršilka dolžnosti, da postavimo organizacijo na pravo mesto, angažiramo prave ljudi, ki so že bili sistemizirani in imajo izkušnje, da naprej opravljajo naloge strokovno, racionalno in učinkovito. Po eni strani gre za sprejem in oskrbo beguncev in migrantov, po drugi pa za njihovo ustrezno, pravilno in učinkovito integracijo v naši državi. Moje dosedanje izkušnje in poznavanje dela na humanitarnem področju, predvsem pri delu z migranti in ranljivimi skupinami, mi dajejo spodbudo in ideje. Verjamem, da lahko prispevam veliko dodane vrednosti temu, da se krepijo te pomembne vsebine na novem uradu. Pričakovanja do njega so velika. Statusne zadeve pa bodo še vedno v pristojnosti ministrstva za notranje zadeve.

Kaj se je po vašem mnenju do zdaj z migranti, prosilci za azil in begunci delalo dobro, kaj pa so na tem področju novi izzivi?

Sprejem, zdravstvena, socialna, psihosocialna oskrba je bila do zdaj dobra. Čas in izkušnje pa so pokazale, da se je treba bolj ukvarjati z integracijo. Prizadevala si bom, ne samo s sodelovanjem resornih ministrstev, ampak tudi razpršeno po lokalnih skupnostih, z nevladno sfero in vsemi humanitarnimi društvi, da sistemsko, z roko v roki, razvijamo programe za uspešnejšo in hitrejšo integracijo. Izvajajo se projekti relokacije, obstajajo že napovedi za nove skupine. Zagotoviti je treba kapacitete in potem po programih delati z ljudmi. Predvsem v sodelovanju z nevladnim sektorjem. Do zdaj se je kot zelo pomembno pokazalo delo prostovoljcev, humanitarnih organizacij in društev. To je treba sistemsko pregledati, utiriti in povezati med seboj. Prav to sem delala v humanitarnem centru v območnem združenju Rdečega križa (RK) Novo mesto, kjer smo vzpostavili vsebine, kot je socialna oskrba posameznikov. Prepričana sem, da bomo z vsemi, ki so že do zdaj delali, zgradili dobro mrežo. Osem let sem bila predsednica novomeškega območnega združenja RK, delala sem z ranljivimi skupinami, predvsem socialno ogroženimi. Poleg razdeljevanja pomoči smo pripravljali različne delavnice za opismenjevanje, učenje jezika in druge aktivnosti, potrebne za integracijo migrantov.

Urad bo odgovoren tudi za lokacije za namestitve. Kako se nameravate tega lotiti?

Zavedam se, da bo moje delo zelo odgovorno in tudi težko. Hkrati bomo morali pristopati zelo tankočutno. Poznam sedanje razmere. Imam izkušnje, naše območno združenje je pokrivalo osem dolenjskih občin, kot direktorica regionalne razvojne agencije sem delala z 21 župani v vzhodni Sloveniji. Vem, kako razmišljajo in kako dihajo. Bila sem tudi podžupanja občine Novo mesto za gospodarstvo in socialo, tako da sem delovanje spoznala tudi s tega vidika. Z vsem znanjem in izkušnjami bom pristopila k dialogu, zavedam se pomembnosti komunikacije z lokalnimi skupnostmi. S strpnim, skupnim, preišljenim programom in dialogom bomo to lahko še učinkoviteje reševali.

V zadnjem času je bilo več poročil, da ljudje s statusom, težko najdejo stanovanja za najem. Je na tem področju treba kaj narediti?

Mogoče je za nekatere družine nekoliko težje in tu smo, da pomagamo. A po informacijah, koliko ljudi je uspešno poiskalo stanovanja, tu živi in ima delo, ni veliko takih težav. Človek, njegovo dostojanstvo, spoštovanje njegovih pravic in strpnost so tisto, kar bo krepilo našo družbo, vrednote in omogočalo lažje vključevanje ranljivih skupin v okolje.

Kakšne so vaše izkušnje oziroma afinitete do tega področja?

V humanitarnem centru RK sem vzpostavljala programe. V zadnjih dveh letih sem pripravila in vodila nekaj nacionalnih in evropskih projektov, tudi za socializacijo in integracijo Romov, da so zaposljivi in da lahko odidejo iz romskih naselij. Ukvarjala sem se z vključevanjem ranljivih skupin z motnjami v razvoju v bivanjske enote ter s centri vseživljenjskega učenja. Sem koordinatorka za Slovenijo pri evropskem projektu za integracijo Romov društva za razvoj prostovoljnega dela v Novem mestu, v katerem sodeluje devet držav. Vodila sem nekaj delavnic o spoštovanju človekovih pravic, sovražnem govoru, nestrpnosti. Sočutje in zavedanje, kaj je to ranljivost, je zelo pomembno pri tem delu. Že prej sem se srečevala s tematikami, ki zadevajo urad, ne da bi vedela, da bom dobila priložnost, da prestopim z ene na drugo pot.

- **Rdeča luč vlade za opozicijski romski zakon. Bojan Rajšek. Delo, 10.04.2017, str. 4**

Trud je bil zaman Združena levica ogorčena, ker so njen predlog sprememb zakona o Romih, usklajevan celo z državnimi službami, na vladi zavrnili

Ljubljana, Novo mesto – Vlada ne podpira predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o romski skupnosti, ki ga je prejšnji mesec v državni zbor vložila poslanska skupina Združena levica (ZL) s prvim podpisanim poslancem Matjažem Hanžkom. V poslanski skupini so ogorčeni, saj so novi predpis z Romi in pristojnimi službami pripravljali dobro leto dni. To je že drugi poskus spreminjanja romske zakonodaje, ki mu je vlada prižgala rdečo luč. Pred dvema letoma je namreč spodletelo že poslanski skupini Zavezništvo Alenke Bratušek (Zaab), ki je dregnila v prostorsko urejanje romskih naselij in sestavo sveta romske skupnosti.

Vse od sprejetja zakona o romski skupnosti leta 2007 se kažejo vse večje potrebe po njegovi spremembi. Po Hanžkovih besedah je največja težava zakona to, da občine ne izvajajo svojih obveznosti, kar je povezano z njihovim neustreznim financiranjem. Prepričan je, da bi jim morali za urejanje romske problematike nameniti dodatna sredstva kot dvakratnik glavarine za vsakega pripadnika romske skupnosti. Po njegovem mnenju bi to za vse občine skupaj, kjer živijo Romi, pomenilo 5,5 milijona evrov dodatnega denarja iz državnega proračuna. Če občina tudi po tem ne bi izvajala zakonsko predpisanih nalog, bi to namesto nje storila država, občina pa bi dobila manj denarja.

Težava denar

Predlog sprememb zakona predvideva tudi moratorij na prodajo zemljišč, na katerih živijo Romi, in spremembo sestave in nalog sveta romske skupnosti (SRS). Po novem bi v 21-članskem SRS stalni mandat pripadal le Sintom, ki zdaj niso zastopani, sedem mandatov bi imeli prekmurski Romi, sedem Romi iz jugovzhodne regije, šest pa romska združenja. Hanžek je povedal, da so pri pripravi novele zakona obiskali številna romska naselja, se pogovarjali z Romi, imeli številne okrogle mize in se posvetovali z vsemi službami, ki na kakršen koli način sodelujejo z Romi. Prepričan je, da vlado skrbi predvsem denar, ki bi ga morala dodatno nameniti tako imenovanim romskim občinam, pri čemer se očitno ne zaveda, da celotnega bremena reševanja romske problematike ne morejo naprtiti zgolj občinam.

»Od njih zahtevajo, da rešujejo prostorsko problematiko v romskih naseljih, denarja pa jim ne bi dali,« je prepričan Hanžek. Na vprašanje Dela, kakšno stališče do novele zakona je zavzel urad za narodnosti, je direktor Stanko Baluh dejal, da so sodelovali le kot koordinatori; zbrali so pripombe ministrstev in jih posredovali vladi. Največ pripomb je bilo na glavarino, da bi urad za narodnosti izdajal mnenje o prodaji zemljišč, na katerih živijo Romi, na sestavo SRS in tudi na to, da bi namesto občin, ki ne bi izvajale zakonskih zadolžitve, ukrepala država. »To so zadeve, ki bi morale biti usklajene med posameznimi resornimi ministrstvi in občinami,« je prepričan Baluh. »Ignoranca vlade je velika. Preden smo zakon vložili v proceduro, smo se hoteli pogovarjati s koalicijo, a za nas nikoli niso imeli časa,« je povedal Hanžek. Po naših informacijah je vlada medtem že pripravila svoj predlog sprememb romskega zakona.

Muc: Predlagani zakon sporen in protiustaven

Predsednik Sveta romske skupnosti Jožek Horvat Muc je prepričan, da je predlagani zakon v nekaterih delih sporen in celo protiustaven. Financiranje romske skupnosti bi moralo biti po njegovem mnenju sistemsko urejeno, s čimer bi se približali zaščiti italijanske in madžarske narodne skupnosti. Predsednik Zveze Romov za Dolenjsko Bogdan Miklič pa je razočaran nad vlado, saj da je ZL pripravila zelo dober zakon. Po njegovem mnenju je sedanji zastarel, saj ne omogoča enakopravne zastopanosti vseh Romov v krovni romski organizaciji (SRS), kjer ima dve tretjini mandatov Horvat Muceva Zveza Romov Slovenije. »V zakonu ZL je jasno zapisano, kaj bi morale storiti občine in država za izboljšanje bivalnih razmer v naseljih. Romi smo počasi že siti življenja brez elektrike in vode.«

- **Meje schengna. Peter Žerjavič. Delo, 10.04.2017, str. 6**

Evropski (ne)red

Leto in pol je bilo znano, kaj se pripravlja. Takoj po pariških napadih 13. novembra 2015 je Francija zahtevala, da bi morali vpeljati sistematičen nadzor vseh ljudi, ki vstopajo v schengensko Evropo, tudi državljanov EU. Boljši nadzor zunanje meje je postal mantra na vseh ravneh evropske politike. Ker je Grčija nekakšna schengenska eksklava, na jugovzhodu Evrope prava meja območja brez nadzora potnikov na mejah poteka na madžarski in slovenski meji s Hrvaško.

V zadnjih dneh sem se peljal čez pol ducata notranjih meja v schengenskem območju, tako z vlakom kot z avtomobilom. Na nobeni ni bilo niti znamenj kakršnegakoli nadzora potnikov. Kaj šele preverjanja listin ali zastojev. Vstopa v drugo državo ne opaziš. Schengenska Evropa ne glede na vse težave, grožnje in notranjepolitične pritiske še vedno deluje. Pogoj za obstoj takšnega območja svobode je, da na njegovih zunanjih mejah deluje strog in učinkovit nadzor. Vse drugo so iluzije. Skladno s pričakovanji je bilo na slovensko-hrvaški meja konec tedna preverjeno delovanje tega sistema. Politiki v Belgiji in Franciji, ki so po terorističnih napadih ugotavljali, da so storilci, tudi državljani EU, ki so brez pravega nadzora ali s ponarejenimi dokumenti skoraj svobodno prečkali mejo, prepletenosti življenja ljudi ob slovensko-hrvaški meji niso imeli pred očmi. Tudi gibanja turistov in delavcev, ki čez praznike potujejo domov, ne. Vprašanje varnosti je pred volitvami v Franciji in tudi v Nemčiji prvorazredna politična tema in nihče od vladajočih noče izjem, ki bi lahko dokazovale poroznost meje. Posledice tega so bile nedvoumne, preden je sistem konec tedna začel veljati v praksi. Preverjanje avstrijskih upokojencev, ki se z avtobusom peljejo na velikonočne počitnice na Hrvaško, bi bilo dlakocepstvo, ki k uresničevanju ciljev strožjega nadzora ne bo prav nič pripomoglo. Vsaj posredno je zaplet povezan z nadzorom na notranji schengenski meji z Avstrijo. Severna sosedica ima odobren nadzor do maja in ga bo najbrž lahko še podaljšala, čeprav upravičenih razlogov nima več. Pretoka neregularnih migrantov čez mejo že leto dni skoraj ni. Številke so povsem primerljive z obdobjem pred krizo. Nemčija napoveduje, da bo pravico podaljševanja nadzora na meji z Avstrijo utemeljevala s teroristično grožnjo, a v praksi preverjanja potnikov skoraj ni več. Pred uvajanjem »stoodstotnega« preverjanja potnikov na zunanjih mejah Slovenija, ki ostaja del evropskega jedra, ni hotela vnaprej govoriti o izjemah. V kočljivih razmerah so se hoteli za vsako ceno ogniti očitkom o preveliki prepustnosti schengenske meje s Hrvaško. Zaradi njenega specifičnega geografskega položaja in več kot tisoč kilometrov meje z BiH, kjer je na številnih točkah težko vzpostaviti schengenski red, bo Slovenija še nekaj let morala ostati »varuh meje«. Tako teroristična grožnja kot tudi vse pomanjkljivosti sistema, ki so se razkrile med migracijsko krizo 2015/2016, ne morejo upravičevati, da se vzpostavlja sistem, ki ima glede na cilje nesorazmerno negativne gospodarske in druge učinke. Bolj kot od Slovenije, ki v danem položaju nima veliko manevrskega prostora, bi morali več zdravega razuma pričakovati od evropske politike. Bistvo schengna namreč nikoli ni bilo delovanje s simboličnimi ukrepi.

- **Županja ni zrela za razrešitev. B. R. Delo, 12.04.2017, str. 6**

Črnomelj, Ljubljana – Vlada državnemu zboru ne bo predlagala razrešitve črnomaljske županje Mojce Čemas Stjepanovič, k čemur jo je pozvala Civilna iniciativa (CI) proti migrantskemu centru v Beli krajini. »Županja pri svojem delovanju ne ravna v nasprotju z zakonodajo, ki ureja delovanje lokalne samouprave, niti ne ravna v nasprotju s sodbo upravnega sodišče,« je ministrstvo za javno upravo zavrnilo predlog CI. Sodišče je v upravnem sporu, ki ga je sprožila CI, odločilo, da županja ni ravnala prav, ko je pobudo za referendum proti begunskemu centru zavrnila »ne kot neutemeljeno, ampak kot nedopustno, in to zgolj z obvestilom, kar pa je napačno«.

Ravnala je tudi protizakonito, saj bi morala vlogo CI po zakonu o lokalni samoupravi obravnavati kot ljudsko iniciativo, o kateri bi moral odločiti občinski svet. Na MJU ugotavljajo, da upravno sodišče akta ni niti odpravilo, niti razveljavilo in niti ni naložilo občini, da je treba o zahtevi CI ponovno odločiti. Na MJU so zato prepričani, da niso nastopile okoliščine, da bi vlada uporabila 90. člen zakona o lokalni skupnosti, ki določa, da se župana predčasno razreši, če ne izvršuje odločb ustavnega sodišča ali pravnomočnih odločb sodišča, pristojnega za upravne spore.

- **Kolone bodo, policija jih bo skušala krajšati. M. V. Delo, 13.04.2017, str. 1**

Pred velikonočnimi prazniki Ocena tveganj za vsak mejni prehod posebej

Ljubljana – V kratkem ni pričakovati sprememb schengenske uredbe, katere izvajanje je v preteklih dneh povzročilo zastoje na naši meji. Odstop od sistematičnega preverjanja potnikov ne pomeni, da v prihodnje – tudi ob prihajajočih velikonočnih praznikih – kolon ne bo.

Toda kolone ob praznikih so vedno, slovenska policija se bo trudila, da bo ljudem – ob siceršnjem upoštevanju varnostnih tveganj – omogočen čimprejšnji prestop meje. Tako je dejal državni sekretar notranjega ministrstva Boštjan Šefic po tem, ko je dobil informacije z včerajšnjega sestanka v Bruslju, na katerem so predstavniki evropske komisije s strokovnjaki držav članic EU razpravljali o izvajanju pravil na zunanjih schengenskih mejah in težavah, ki jih je izvajanje uredbe povzročilo. Potnike iz tretjih držav bodo na meji preverjali tako kot doslej, vsaka policijska enota bo za vsak mejni prehod posebej naredila oceno tveganj na podlagi konkretnih razmer na meji in na podlagi podatkov, s katerimi razpolaga. Šefic sicer meni, da glede na stopnjo ogroženosti držav EU evropske komisije ne bomo prav zlahka prepričali, da je treba ublažiti schengenski režim. Tudi zaradi bojazni, da bi z reševanjem enega problema povzročili nove. Do skupne prakse, kdaj odstopiti od sistematičnega nadzora, je tako še dolga pot.

- **Nejasna pravila schengenskih izjem begajo vse. Peter Žerjavič, Janoš Zore, Majda Vukelić. Delo, 13.04.2017, str. 2**

Schengenska uredba Dimitris Avramopoulos Slovenijo in Hrvaško poziva k dialogu – Na Obrežju spet pričakujejo večerne zastoje

Bruselj, Krško, Ljubljana – Na ravni EU so se začela uradna posvetovanja v zvezi s prvimi izkušnjami z izvajanjem novega schengenskega sistema preverjanja potnikov, ki je konec tedna povzročil dolge kolone na slovensko-hrvaški meji. Za zdaj velja: sistem je treba izvajati.

Temo so na pobudo evropske komisije obravnavali na rednem zasedanju strokovnjakov iz držav članic. V evropski komisiji, ki je varuhinja spoštovanja zakonodaje, opozarjajo, da nov sistem velja od 7. aprila in da ga članice morajo izvajati. Odstopanje od sistematičnega preverjanja vseh potnikov, tudi državljanov EU, je skladno s pravili samo, če ima nadzor nesorazmeren vpliv na pretok prometa čez mejo. Vsaka izjema mora temeljiti na analizi tveganj, ki pokaže, da se z opuščanjem sistematičnega nadzora in njegovega nadomeščanja s ciljnim nadzorom ne bo znižala raven varnosti. Predvsem za članice, kakršna je Slovenija, je bilo nejasno, kako si evropska komisija razlaga izvajanje pravil v praksi. Pripravljeni, denimo, niso bili konkretni postopki pri izjemah. Bruselj zgolj trdi, da mora biti za izjemo, opuščanje

sistematičnega nadzora, najprej narejena temeljita analiza. Slovensko vprašanje je bilo, denimo, kako mora članica analizo tveganj notificirati. Vsekakor naj bi Slovenija analizo poslala v Bruselj že kmalu. Po razlagi Bruslja lahko članice s skupno mejo, denimo Slovenija in Hrvaška ter Hrvaška in Madžarska, potnika ob izstopu/vstopu preverijo le enkrat. Evropski komisar za notranje zadeve Dimitris Avramopoulos je Slovenijo in Hrvaško pozval k dialogu, češ, »bolje je, če sosednje države govorijo druga z drugo«. Avramopoulos pričakuje, da težav, ki so konec tedna nastale na slovensko-hrvaški meji, kmalu ne bo več.

- **Prezrt vitalni pomen znanosti. Jasna Kontler – Salamon. Delo, 13.04.2017, str. 14**

Pred Shodom za znanost Zakaj so se znanstveniki odločili oditi na ulico?

Po napovedih se bodo prihodnjo sredo ob 14.30 na ploščadi pred Moderno galerijo v Ljubljani slovenski znanstveniki zbrali na Shodu za znanost. Tako se bodo, kot so napisali v vabilu, simbolno povezali s kolegi iz šeststo mest po svetu, ki se bodo nekaj dni pozneje, 22. aprila, to je na dan Zemlje, na svetovnem Pohodu za znanost (March for Science) odkrito zavzeli za avtonomijo raziskovalne dejavnosti in spremembo raziskovalne politike.

Ta skorajšnji dogodek, ki bo, če bo imelo vabilo večji odziv, brez primere v zgodovini znanstvenoraziskovalne sfere te in tudi prejšnje države, si vsekakor zasluži temeljitejšo analizo. Naš prispevek k temu so zbrani odgovori vidnih predstavnikov slovenske znanosti, ki smo jih vprašali, kaj menijo o Shodu za znanost.

Pogoji za razvoj uspešne družbe

Direktor Kemijskega inštituta prof. dr. Gregor Anderluh meni, da je Shod za znanost odziv na dolgotrajne slabe razmere, v katerih delujejo.

»Težke razmere so posledica vztrajanja pri 'kriznem' proračunu za znanost, ki se je od leta 2009 zmanjšal za več kot 25 odstotkov. Najbolj je bilo prizadeto financiranje raziskovalnih projektov, ki so vitalen del vsakega raziskovalnega sistema. Omogočajo prodor novih idej in vključevanje v svetovne znanstvene trende in njihovo soustvarjanje. Podobno drastični so bili rezi za nakup opreme in za usposabljanje mladih doktorskih študentov, kjer je na voljo kar 40 odstotkov manj mest, in, paradoksalno, v najbolj uspešnih institucijah še manj! Tako tudi najbolj nadarjenim študentom in mladim doktorjem znanosti ne zagotovimo možnosti, da bi razvili svoje talente, in jih s tem zavračamo kot zelo pomemben nacionalni vir. Predsednik evropskega raziskovalnega sveta ERC prof. Jean-Pierre Bourguignon je junija lani, ob počastitvi 70. obletnice Kemijskega inštituta, poudaril, da se je treba zavedati, da so evropska sredstva lahko samo dodatek, za temeljne raziskave mora vsaka država poskrbeti sama. To nam v Sloveniji ne uspeva in to je tudi glavna zahteva Shoda za znanost. Na Kemijskem inštitutu se že dlje časa trudimo opozarjati na nevzdržne razmere in na daljnosežne posledice neustrezne raziskovalne politike. Financiranje znanosti se mora občutno povečati zato, da bomo ustvarili ustrezne razmere za razvoj uspešne družbe.«

Na SAZU pričakujejo pospešek pri prenovi zakonodaje

Po mnenju predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti akad. prof. dr. Tadeja Bajda se od akademije »ne pričakuje neposredno pojavljanje na javnih shodih«, saj je naloga evropskih nacionalnih akademij svetovanje politiki, utemeljeno na znanstvenem premisleku.

»Pri evropski komisiji za takšno svetovanje uporabljajo kratico SAM (angl. scientific advice mechanism). SAZU je pred nekaj časa uspešno svetovala pri pripravi dokumenta o pametni specializaciji in sedaj pri ustanavljanju nacionalne komisije za integriteto v znanosti. Naš nasvet je vključen v izhodišča za novo raziskovalno in visokošolsko zakonodajo. Poleg tega smo svetovali prek zaključkov posvetov, ki so potekali na akademiji, na primer o mladih raziskovalcih, problemih visokega šolstva in evalvaciji raziskovalnih rezultatov. Zaključke posvetov smo posredovali predsedniku vlade, ministrom, medijem, zbrani pa so na naši spletni strani.«

SAZU je ta teden organizacijskemu odboru shoda poslala izjavo v podporo avtonomiji in stabilnemu financiranju raziskovalne dejavnosti. V njej so med drugim izrazili svoje pričakovanje, da bo shod pospešil delo pri pripravi raziskovalne in visokošolske zakonodaje, ki bo »primerno uredila pereča aktualna vprašanja ter omogočala in spodbujala stabilnost in kontinuiteto raziskovalne dejavnosti«.

Za protestni shod je veliko razlogov

Direktor Inštituta Jožef Stefan prof. dr. Jadran Lenarčič ugotavlja, da se tako v Sloveniji kot v tujini že dlje časa sliši negotovanje med znanstveniki, predvsem tistimi, ki delujejo na javnih ustanovah.

»Kritike so uperjene pretežno v vse večji vpliv kapitala na znanstvenoraziskovalno delo, v večjo birokratizacijo in zmanjšano avtonomijo ter še zlasti v krčenje javnih sredstev za znanstveno raziskovanje, ki se je vtihotapilo v letih gospodarske krize. Pred nedavnim sem bil povabljen na okroglo mizo, ki sta jo v Bruslju organizirala predsednika nemških inštitutov Maxa Plancka in francoskih inštitutov CNRS. Na okrogli mizi, ki je bila zaprtega značaja, smo razpravljali o zaostajanju evropskega raziskovalnega prostora za načrti lizbonske strategije. Razlogi, da se to dogaja, so prav tisti, zaradi katerih se znanstveniki te dni odločajo za shode po vsem svetu. Izjava je objavljena na spletni strani IJS. Po naključju sem se nekaj dni kasneje udeležil vrha združenja evropskih raziskovalno-razvojnih organizacij EARTO, kjer smo prišli do enakih ugotovitev.«

Direktor IJS opozarja, da Slovenija sodi med evropske države, kjer so bili rezi v znanost najhujši. »Po sprejetju raziskovalno-inovacijske strategije (RISS) leta 2011, usmerjene v rast in prepotrebne strukturne spremembe, se je trend razvoja inovacijskega sistema usmeril v prav nasprotno smer od začrtane, v posmeh vsem, ki delujejo na področju raziskav in inovacij, ter predvsem v škodo prihodnjih generacij.«

Hiranje znanosti najbolj prizadene mlade raziskovalce

Za mnenje o shodu smo vprašali tudi Urško Slapšak, predsednico upravnega odbora Mlade akademije, ki združuje študente doktorskega študija in raziskovalce na začetku kariere. Ta nam je poslala mnenje, ki ga je upravni odbor sprejel prav na pobudo našega vprašanja.

Pri Mladi akademiji solidarnostno podpirajo svetovni Pohod za znanost, s katerim »bodo znanstveniki po svetu opozorili na vitalen pomen znanosti za družbo«. Opozarjajo, da so v primerjavi z nekaterimi drugimi poklici znanstveniki v zahtevnejšem položaju, ko morajo širši javnosti pojasniti pomembnost svojega delovanja, kajti rezultati se v večini primerov pokažejo šele

čez leta ali celo desetletja, zato je nemogoče z gotovostjo predvideti, kolikšen vpliv bodo imele posamezne raziskave na naše življenje.

Mlada akademija »zaskrbljenostjo spremlja aktualno zmanjševanje javnih sredstev za znanost ter posege v znanstveno avtonomijo po svetu« in opozarja, da se »nikogar v raziskovalnem sektorju to počasno hiranje ni bolj dotaknilo kot mladih«. Kot poudarjajo, je namreč po doktoratu večina znanstvenikov za pet do deset let prepuščena projektному delu na delovnih mestih za določen čas, kjer so odvisni od razpisov, na katerih je dovolj sredstev le za 10 do 15 odstotkov prijaviteljev. Vendar jih, piše v mnenju, veseli, da »znanost v Sloveniji na srečo ni tako močno ogrožena kot ponekod v tujini, čeprav jo je hudo prizadelo zmanjšanje raziskovalnih sredstev med letoma 2011 in 2015, eno največjih v javnem sektorju v tem obdobju«. Ugotavljajo, da v zadnjih letih raziskovalna sredstva počasi naraščajo, toda »še vedno smo komaj na ravni iz leta 2007«.

Z vrnitvijo financiranja vsaj na leto 2010, kar bi pomenilo dvig za 15 odstotkov glede na trenutno stanje, bi lahko »veliko bolj izkoristili intelektualni potencial tistih, ki smo jih izobrazili do doktorata«. Slovenski Shod za znanost pri Mladi akademiji razumejo predvsem kot »signal znanstvenikov vladi, da je nujno pogledati več kot en mandat v prihodnost in razumeti, da je financiranje znanosti investicija v našo skupno boljšo prihodnost«.

Slovenija ostaja nerazvita periferija

Prof. dr. Mitja Žagar z Inštituta za narodnostna vprašanja sodeluje v pripravah na Shod za znanost, a je precej skeptičen glede doseganja namena shoda: »Upam, da nam bo uspelo kaj premakniti, čeprav se v Sloveniji zdi, da sta raziskovanje in znanost najmanj pomembni stvari na svetu. Če v Nemčiji in še kakšni razvojno uspešni državi v času krize sredstva za znanost povečajo, v Nemčiji v posameznih sklopih celo za več kot 20 odstotkov (vključno z družboslovjem in humanistiko, kjer je bilo povečanje celo večje kot na nekaterih drugih področjih, ki so lahko uspešna na trgu), jih pri nas v času krize zmanjšamo, ko se kriza počasi končuje, pa jih niti ne obnovimo na prejšnji ravni, ampak ostane financiranje še vedno bistveno manjše. Skratka: Slovenija ostaja nerazvita periferija brez prave razvojne strategije, za katero bi znanost, nova znanja in širše razmisleke nujno potrebovala.«

Danes napad na CEU na Madžarskem, jutri pa ...

Čeprav svetovni protest za večjo avtonomijo znanosti ne opozarja posebej na nobeno institucijo, ni dvoma, da je trenutno največkrat omenjen primer neposrednega državnega napada na kritično akademsko misel oziroma na visokošolsko in znanstveno avtonomijo Srednjeevropska univerza (CEU) v Budimpešti, ki jo madžarska vladajoča politika skuša uničiti z že sprejeto novelo visokošolske zakonodaje. Slovenski študenti in diplomanti te univerze so se odločili za skupno protestno izjavo, ki jo bodo podpisali skupaj s sodelavci in prijatelji CEU ter poslali najvišjim predstavnikom naše države.

Prof. dr. Stane Pejovnik, nekdanji rektor ljubljanske univerze, meni, da je to, kar se dogaja s CEU, tipičen primer, kako avtoritarna oblast razmišlja o univerzah. »Dokler jih nadzoruje s financiranjem, jih ima pod nadzorom, čeprav vedno trdi, da so avtonomne. Dejansko pa je avtonomija univerze povezana z načinom financiranja. Če o financiranju v celoti odloča država, torej vlada in pristojno ministrstvo, je govoriti o avtonomiji nesmiselno. To še posebej velja za avtoritarne sisteme. Ti si hočejo podrediti vsa intelektualna središča, kjer se razvija ali bi se lahko razvijalo neodvisno strokovno mišljenje. Viktor Orban je z lahkoto ukrotil državno financirane univerze. Edina, ki ji ni mogel do živega, je CEU, ki se pretežno financira drugače, ne iz državnega proračuna. Ker je dejansko diktator, se je odločil, da tako ne gre, v domači javnosti poskuša očrniti univerzo in edini ukrep, ki mu je ostal, je ukinitve. Kdor tega ne razume, bo še naprej poskušal z njim sodelovati, in če bo to počel dovolj dolgo, bo na koncu pristal pri Orbanovih stališčih. To pa je razlog, da moramo enotno nastopiti proti takšnim poskusom in uporabiti vsa demokratična sredstva, da javnosti vsaj prikažemo dejansko stanje, ki ga, žal, verjetno ne moremo spremeniti.«

• Tihi odhodi. Dr. Matej Vizovišek, Institut Jožef Stefan. Delo, 13.04.2017, str. 14

Razvite države se zavedajo, da je izdatno vladno financiranje osnovnih raziskav ključno za razvoj novih znanj in gospodarstva. Ekonomski napredek teh držav temelji na osnovnih raziskavah, kar omogoča najbolj kreativnim in odličnim razvoj novih idej in inovacij.

Tega se zavedajo razgledani politiki ter gospodarstveniki, pri nas pa le redki. Nove članice EU, na primer Češka, Poljska in Madžarska, to dokazujejo, saj so nas krepko prehiteli po odličnosti raziskav, kar je med drugim razvidno iz števila pridobljenih projektov odličnosti ERC in investicijskih vlaganj tujega kapitala. Manj razvite države pa menijo, da bodo uspešne z vlaganji v pretežno aplikativne raziskave.

Tako razmišljanje ima v Sloveniji že dolgo tradicijo, pa tudi vidne posledice. Dejstvo je, da se sredstva za znanost po obdobju od leta 2009 do 2012 vztrajno zmanjšujejo, z okoli 190 milijonov evrov (0,9 odstotka BDP) na 133 milijonov (0,35 odstotka BDP) v letu 2016. Brez osmih centrov odličnosti, ki so bili ustanovljeni leta 2009, bi bilo stanje še bolj porazno in sploh ne bi imeli prepotrebne nove opreme, ki sicer že zastareva. Žal jih ne financirajo več, formalno pa bodo delovali do leta 2018. Toda ne glede na vse navedeno, in marsikaj bi lahko še dodali, resorno ministrstvo – MIZŠ poroča, kako se sredstva za znanost dvigujejo, ne omenja pa prej navedenega padca.

Za letos je predvidenih le 144 milijonov evrov (0,36 odstotka BDP) – to je torej ta »dvig«. Samo v zadnjih nekaj letih je ARRS tako izgubila celoten letni proračun! Tudi zadnji razpis v letu 2016/17 namenja za projekte le 12 milijonov evrov, kar znese 6 evrov na leto ali 50 centov na mesec na prebivalca. Sramota! Naj s tem Slovenija vstopa med razvite države prvega kroga? Zato ne preseneča, da smo na evropskih lestvicah na področju raziskav in razvoja (R&R) v družbi z Romunijo, Bolgarijo in Grčijo – na dnu, pa še oni nas bodo prehiteli. Taka vsota javnih sredstev je med najnižjimi v Evropi in »omogoča« le nazadovanje. Uradno prikazujemo vlaganja v R&R od 2,3 do 2,6 odstotka BDP, kar pomeni, da naj bi razliko prispeval zasebni sektor oziroma gospodarstvo. V EU je dogovor o vlaganjih v R&R 1 odstotek BDP javnih sredstev in 2 odstotka BDP sredstev zasebnega sektorja, torej v razmerju 1 : 2. Naša pametna soseda Avstrija, ki že dosega en odstotek vlaganj javnih sredstev, pa bo še povečala vlaganja v R&R za polovico do leta 2021.

Pri nas je uradno razmerje javnih in zasebnih sredstev okoli 1 : 6, česar v svetu ne dosega nihče. Če bi to bilo res, bi bila Slovenija na prvem mestu. Ali naši politiki res mislijo, da tega zavajanja v EU ne opazijo? Kakšna zmot!

Ob dveh nedavnih obiskih v Sloveniji, junija in decembra lani, sta prof. Jean-Pierre Bourguignon in prof. Eva Kondorosi, predsednik in članica Evropskega raziskovalnega sveta (ERC), jasno povedala in pokazala s podatki, kako slabo je uvrščena Slovenija v Evropi na področju R&R in da bi morala bistveno povečati financiranje znanosti, zvišati plače, izboljšati sistem financiranja, prenoviti infrastrukturo, spodbujati znanstveno odličnost in ustvarjati razmere za vračanje talentiranih znanstvenikov iz tujine. Navzoča sta bila tudi predsednik vlade in resorna ministrica. Pa nič! Tako bomo še naprej priča begu možganov in ne kroženju, kot govorijo politiki. Ne zavedajo se, da v znanosti ni štrajkov, pač pa tihi odhodi. Sprašujem se, ali naj grem po poti kolegov, ki so v zadnjih letih odšli v ZDA, Nemčijo, Švico, Veliko Britanijo, čeprav so bili po mednarodnih merilih uspešni – vendar ne v Sloveniji, kjer zaprosenih projektov niso dobili, splošno stanje pa je tudi nevzdržno. Za to nosi poleg pomanjkanja denarja veliko krivdo sistem delovanja ARRS, ki mu v svetu ni para. Mnogi moji kolegi so odšli v tujino, kjer uspešno nadaljujejo kariero in pravijo, da se ne bodo več vrnili. Tudi zato ne, ker je tam znanje bolj cenjeno, delovne razmere boljše in dohodek primeren izobrazbi. Ta sestavek sem napisal, preden sem izvedel, da so moj projekt na ARRS v drugi fazi zavrnil. In to čeprav sem bil v prvi fazi najbolje ocenjen na svojem področju, ki ni dobilo nobenega projekta v moji kategoriji. Zato bo moja odločitev o odhodu toliko lažja.

Vestnik, Murska Sobota

- **Mednarodno sodelovanje vojnih veteranov. Andrej Bedek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 15, 13. aprila 2017, str. 3**

Predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS) Ladislav Lipič in Hazuga Karoly, predsednik Madžarske veteranske zveze, sta v Vrtu spominov in tovarštva v Petanjcih podpisala sporazum o sodelovanju stanovskih organizacij. »To je nov kamenček v mozaiku našega sodelovanja,« je ob podpisu poudaril Lipič, Karoly pa je dodal, da je podpis le nadaljevanje dobrih odnosov z obeh strani meje. »Tudi na tak način si prizadevamo, da stremimo k istemu cilju – to je miru, ne le v Evropi, ampak tudi drugod. Oboji imamo za seboj krvavo zgodovino, in to nas mora nekaj naučiti,« pravi Karoly. Slovenski in madžarski vojni veterani so že več let povezani, s podpisom sporazuma pa so povezovanje potrdili tudi na državnih ravni. »Veseli me, da so se tukaj ob podpisu zbrale sorodne veteranske organizacije iz Slovenije, s katerimi zagotovo zagovarjamo iste vrednote,« je dejal Lipič. Lipič in Karoly sta v Vrtu spominov in tovarštva zasadila še drevo visoki hibiskus. ZVVS je sicer nevladna zveza območnih združenj veteranov vojne za Slovenijo, ki združujejo udeležence in udeležence priprav na vojno ali vojne za Slovenijo, Madžarska veteranska zveza pa združuje aktivne in upokojene pripadnike madžarskih varnostnih sil. »Delovanje obeh zvez temelji na strokovnosti, domoljubju in zgodovini,« dodaja Lipič.

- **Še brez nevšečnosti. Andrej Bedek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 15, 13. aprila 2017, str. 5**

Kako je na pomurskih mejnih prehodih s Hrvaško.

Gostejši promet pri prehajanju meje pričakujejo danes in jutri, ko se začnejo velikonočni prazniki, kar pomeni, da bi se čakalne dobe lahko spet podaljšale

Zaradi izvajanja uredbe Evropske komisije (EK), ki določa sistematično preverjanje vseh potnikov na zunanjih mejah Evropske unije (EU), je na slovensko-hrvaških mejnih prehodih prišlo do večurnih zastojev. Sicer na prehodih na južni meji v Pomurju ni bilo večjih nevšečnosti – konec tedna so na izstop iz države potniki na mednarodnem mejnem prehodu Petišovci čakali do ene ure. Drugod pa je nastajal pravi kolaps – na nekaterih prehodih so bile kolone dolge več kilometrov, za prestop meje se je čakalo več ur. Razlog za zastoje, predvsem pri izstopu iz Slovenije, je bil tudi hrvaški informacijski sistem, ki se je večkrat sesul.

Janko Šobak, komandir Postaje mejne policije (PMP) Petišovci, gostejši promet pri prehajanju meje pričakuje danes in jutri, ta četrtek in petek, ko se začnejo velikonočni prazniki, kar pomeni, da bi se čakalne dobe lahko spet podaljšale. Hrvaška je izvajanje uredbe zaradi zastojev za zdaj opustila, tudi na mejnih prehodih v Pomurju, je povedal Šobak. Slovenska policija pa uredbo v milejši obliki še vedno izvaja in po potrebi začasno opušča sistematični nadzor pri potnikih. »Uredbo izvajamo upoštevajoč načelo sorazmernosti. Če pride do večjih zastojev, potem začasno opustimo izvajanje nove uredbe,« je dejal komandir. Slovenija in Hrvaška pa bosta naslovili predloge na EK, da se poostreni režim čim prej ustrezno spremeni. Za nov ukrep na meji so se članice EU odločile po nizu terorističnih napadov v Evropi. Na PMP Petišovci slušbuje 50 policistov, v primeru daljših čakalnih dob pa izmene, ki delajo na mejnem prehodu, kadrovsko okrepijo in odprejo dodatne steze za prestop potnikov in vozil. Lani je slovensko mejo s Hrvaško na mednarodnih mejnih prehodih Petišovci in Gibina, na maloobmejnih prehodih Hotiza in Razkrižje ter na mednarodnem železniškem prehodu Lendava, ki spadajo pod okrilje PMP Petišovci, prestopilo 3,13 milijona potnikov, od tega je bilo skoraj milijon Slovencev, dva milijona državljanov EU in 130 tisoč državljanov tretjih držav.

- **Ob strpnosti je dovolj prostora za vse. Nataša Gider. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 15, 13. aprila 2017, str. 12**

Svetovni dan Romov

Še vedno je velik razkorak med zakonsko zagotovljenimi pravicami in prakso pri uresničevanju teh pravic, opozarjajo v Zvezi Romov Slovenije, kjer si prizadevajo za priznanje statusa manjšine in romskega poslanca

V primerjavi z drugimi državami in položajem romske skupnosti v njih moramo biti s tem, kar je bilo doseženo v zadnjega četrta stoletja v Sloveniji, zadovoljni in na tem graditi naprej, je na petkovi osrednji slovesnosti v počastitev svetovnega dneva Romov (8. april), ki jo je Zveza Romov Slovenije (ZRS) pripravila v Gledališču Park v Murski Soboti, povedal predsednik države Borut Pahor. V svojem govoru je izpostavil medsebojno strpnost kot ključno, če želimo svojo državo razvijati v prid vseh manjšin. »Če je strpnosti dovolj, če ni izključevalna, potem je v naši domovini dovolj prostora za vse. Takoj pa, ko začnete na verski, nacionalni, kulturni in vseh drugih podlagah izključevati, ni izključevanju nikoli konca,« je poudaril Pahor, ki je pozval k iskrenemu sožitju. »Ne brez prask in ne brez kreganja in sporov, vse to sodi v demokratično družbo in je zanjo

normalno. Ampak če bomo to delali strpno, bomo sebe in zlasti prihodnost naših otrok obvarovali pred nekimi novimi ali, če želite, starimi slabimi preizkušnjami.«

Boljše vključevanje Romov v izobraževalne procese je eno od tistih področij, ki mu je treba nameniti posebno pozornost, če želimo, da se romska skupnost izvije iz začaranega kroga nizke stopnje izobrazbe, visoke brezposelnosti, socialne izključenosti in revščine, dodaja Pahor. »Vsi smo si različni. Ena od naših identitet je tudi nacionalna ali narodna pripadnost. Ampak samo ena od teh identitet. Na koncu pridemo vsi v status manjšine, takšne ali drugačne. Vse je odvisno od tega, ali bomo to drugačnost videli kot strah vzbujajočo ali kot up vzbujajočo. Jaz bi se zavzel za to, da to drugačnost vidimo kot veliko priložnost za to, da se medsebojno bogatimo, si pomagamo, se bodrimo, se spodbujamo in se seveda tudi spoštujemo,« je še dejal Pahor. Prisotne sta na slovesnosti, ki so se je med drugim udeležili podpredsednik vlade in kmetijski minister Dejan Židan, direktor Urada za narodnosti Stane Baluh ter nekateri poslanci in župani iz Pomurja, nagovorila tudi predsednik ZRS in Sveta romske skupnosti Jožek Horvat Muc ter podžupan mestne občine Murska Sobota Boštjan Berlak. »Priznavamo, da je država v zadnjih letih veliko prispevala za izboljšanje položaja Romov, predvsem to velja za pravno varstvo romske skupnosti, politično participacijo Romov v občinskih svetih in organiziranost romske skupnosti v Sloveniji, « je dejal Horvat Muc. Posebne pravice pripadnikov romske skupnosti so opredeljene v krovnem zakonu o romski skupnosti in v 16 področnih zakonih. Ob tem je predsednik ZRS spomnil, da še vedno obstaja velik razkorak med pravno zaščito Romske skupnosti, med v ustavi in zakonih zagotovljenimi pravicami in prakso pri uresničevanju teh pravic. »Tako še vedno velik del slovenskih Romov živi v težkih socialnih razmerah.« V ZRS pristojne opozarjajo tudi, dodaja Horvat Muc, na pojave sovražnega govora ter povečano diskriminacijo in nestrpnost do Romov. Zavzemajo se zato, da se romski etnični skupnosti v Sloveniji dodeli status manjšine in s tem povezane pravice, med drugim tudi za posebnega romskega poslanca v državnem zboru. V kulturnem programu na prireditvi so nastopili Mladinski pevski zbor OŠ III Murska Sobota, Trin vojakre phenja DOŠ I Lendava, Terne artistja, Duo Roma (Vajta in Jože), Leonardo in Palko, Lukec in Sebastjan, Nina in Denis, Del tuha ter Buki in Skandal band (Hrvaška).

- **Spoznavali so življenje na Pušči. Nataša Gider. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 15, 13. aprila 2017, str. 12**

Dan za spremembe

Preko ustvarjalnih delavnic so se krajani družili z obiskovalci

Hiša Sadeži družbe Murska Sobota, ki deluje pod okriljem Slovenske filantropije, je Dan za spremembe v soboto pripravila v romskem naselju Pušča, s čimer se je pridružila tudi praznovanju mednarodnega dne Romov. V sodelovanju s tamkajšnjo krajevno skupnostjo in različnimi društvi so pripravili ustvarjalne delavnice, preko katerih so se krajani družili z obiskovalci, ti pa so imeli priložnost поблиže spoznati življenje Romov, vse to v duhu letošnjega naslova Dan za sodelovanje, pravi vodja Hiše Sadeži družbe Darko Krajnc. Udeleženci so v delavnicah izdelovali velikonočne voščilnice, romske zastavice, zeliščne namaze in druge jedi. Seveda ni šlo brez glasbe in plesa. Med prostovoljci, ki so izvajali aktivnosti na Pušči, je bila Monika Sandreli, ki nam je povedala: »Pripravila sem delavnico izdelovanja romske zastavice, da spomnimo na našo identiteto. Dan za spremembe je odlična priložnost za vse obiskovalce, da si ogledajo Puščo, da bolje spoznajo Rome in da se družijo v duhu sodelovanja.«

Krajani Pušče so pripravili tudi srečelov, na katerem so zbirali denarne prispevke za družino štiriletnega fanta, ki je zbolel za rakom in je trenutno na zdravljenju v Švici. »Ta prireditev nam prav zato pomeni res veliko. Pripravili smo jo s srcem in veseljem,« je povedala krajanka Pušče Sandra Kokaš. »Veseli smo, da ljudje pridejo k nam in spoznajo našo kulturo ter način življenja, pa tudi da vidijo, kako znamo stopiti skupaj, ko kdo iz naše skupnosti rabi pomoč, « je dodala. Dan za spremembe je potekal na Pušči prvič. V prejšnjih letih je Hiša Sadeži družbe skupaj s partnerji trikrat pripravila bazar, kjer so zbirali denar za šolske sklade. V Domu starejših Rakičan so v okviru Dneva za spremembe v soboto uprizorili veseloigro Bodi, delo nedavno preminule avtorice Grete Škerget, ki je bila tudi prostovoljka Hiše Sadeži družbe, partnerji slednje pa so pripravili nekaj aktivnosti še drugod po Pomurju.

- **Pisanica velikanka s podobami iz Prekmurja. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 15, 13. aprila 2017, str. 32**

Deseti dan hrvaške kulture

Predstavila se je koprivniško-križevaška županija Hrvaško kulturno društvo (HKD) Pomurje že tradicionalno vsako leto organizira dan hrvaške kulture, ko se v Lendavi predstavi eno od območij Hrvaške s svojo kulturno ustvarjalnostjo, tradicijo in turističnimi zanimivostmi. Tokrat je na deseti prireditvi to bila koprivniško-križevaška županija. Dogodke je hrvaško kulturno društvo organiziralo skupaj s Turistično zvezo Lendava vabi. Začelo se je pri razglednem stolpu Vinarium Lendava z dogodkom Pisanica od srca, kjer so postavili velikonočno pisanico velikanko, ki so jo izdelali likovni ustvarjalci iz omenjene županije. Na pisanici, ki je darilo lendavski občini, so narisani prizori in turistične zanimivosti iz Lendave in okolice v vseh letnih časih. Naslikana je v slogu naivne umetnosti, podobne pa krasijo trge in galerije ob velikonočnih praznikih v številnih državah sveta. S tem dnevom hrvaške kulture se nadaljuje krepitev vezi in dobrososedskih odnosov s sosednjimi območji na Hrvaškem, je povedal lendavski župan Anton Balažek. »V lendavski občini udeležujemo koncept regionalnega sodelovanja in multikulturalnosti. Ob stolpu drugo leto simbolično razstavljamo pisanico velikanko, ki je simbol novega življenja, pomladi.« Lani je bila razstavljena pisanica s podobami iz Podravine, letos pa iz Prekmurja. Predstavljajo naivno umetnost Pisanice od srca so začeli ustvarjati v projektu, tako župan gostujoče županije Darko Koren, s katerim so promovirali tudi naivno umetnost, ki izhaja iz Podravine. »Doslej so naši likovniki ustvarili že več kot osemdeset takih pisanic, ki so po različnih državah Evrope in na drugih celinah kot simbol ljubezni in prijateljstva.« Hrvaška naivna umetnost je bila rojena v kraju Hlebine v tridesetih letih prejšnjega stoletja, od tam pa se je ta vrsta slikarstva in kiparstva razširila po svetu. Hrvaška veleposlanica v Sloveniji Vesna Terzić je pohvalila HKD in njegovega predsednika Đanina Kutnjaka, ki je tudi predsednik Zveze hrvaških društev v Sloveniji, za ohranjanje in promocijo hrvaške kulture pri nas: »Obenem pa bi želela opozoriti, da položaj hrvaške skupnosti v Sloveniji ni enakovreden položaju slovenske skupnosti na Hrvaškem, ki ima status narodnostne

manjšine.« Ustvarjalci iz Molve V lendavski gledališki in koncertni dvorani so odprli likovno razstavo z naslovom Podravina Lendavi od srca. Svoja dela razstavljajo ustvarjalci iz vasi Molva: Martin in Stjepan Đukin, Vladimir Ivančan, Dragutin Kovačič ter Drago Žufika. Ti so tudi avtorji poslikave pisanice velikanke, ki so jo razstavili pri razglednem stolpu. Razstavo je odprl in likovnike predstavil direktor Turistične zveze koprivniško-križevaške županije Zdravko Mihevc. Ob odprtju je nastopila tamburaška skupina HKD Pomurje s solistko Jasno Vurađin Popović. Dan hrvaške kulture so sklenili s koncertom študentskega Folklornega ansambla Ivana Gorana Kovačiča iz Zagreba, ki so zaplesali plese vseh hrvaških regij. Pred desetimi leti so na prvi dan hrvaške kulture povabili nastopajoče iz Preloga, po tistem pa so se predstavili gostje iz Varaždina, Čakovca, Zagreba in od drugod. »Najprej je bila to predvsem promocija kulture in tradicije, potem pa smo vključili še turizem. Gostili smo tudi mesto in občino Đurđevac, s katerim se je lendavska občina pobratila.« Med aktivnejšimi sekcijami društva sta folklorna in tamburaška skupina, ki sta nastopili tudi na državnem srečanju folklornih skupin Slovenije in Hrvaške. Nastopajo s petimi plesnimi koreografijami, na Hrvaškem pa zaplešejo tudi prekmurske plese.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Madžarski zunanji minister v Sloveniji. Vir: Ministrstvo za zunanje zadeve R Slovenije. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 3**

Na povabilo ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije Karla Erjavca se je 6. aprila na uradnem obisku v Ljubljani mudil minister za zunanje zadeve in trgovino Madžarske Péter Szijjártó. V pogovorih sta ministra največ pozornosti namenila dvostranskim odnosom, gospodarskemu sodelovanju, vključno s skupnim interesom za izgradnjo prometnih in energetskih povezav, regionalnim vprašanjem ter aktualnih izzivom v EU in njeni soseščini. Pri oceni dvostranskih odnosov med Slovenijo in Madžarsko sta se ministra strinjala, da so odnosi odlični, brez odprtih političnih vprašanj. Pomemben povezovalni element med državama predstavljata tudi obe manjšini in njuno sodelovanje v čezmejnih projektih. V pogovoru so bile predstavljene možnosti za poglobljanje gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in Madžarsko. Posebna pozornost je bila namenjena krepitvi prometnih in energetskih povezav med državama in v širšem prostoru srednje in vzhodne Evrope. Državi povezuje skupen interes za nadaljnji razvoj Luke Koper ter izgradnjo drugega železniškega tira med Koprom in Divačo. V okviru regionalnega sodelovanja sta ministra govorila o možnih oblikah vključevanja Slovenije v aktivnosti Višegradske skupine, še posebej v času madžarskega predsedovanja V4. Ministra Erjavec in Szijjártó sta se dotaknila tudi aktualnih vprašanj EU in mednarodne varnosti, kot so množične migracije, prihodnji razvoj EU, transatlantski odnosi ter razmere v vzhodnem in južnem sosedstvu EU.

- **Umrla je Mária Pozsonec. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 3**

V 78. letu starosti se je 4. aprila 2017 poslovila nekdanja poslanka madžarske narodne skupnosti in častna občanka občine Lendava Mária Pozsonec. S svojim delom je veliko prispevala k razvoju lendavske občine, razvoju narodnostnih pravic ter ugledu lokalne skupnosti v Sloveniji in zunaj njenih meja. Mária Pozsonec se je rodila 16. januarja 1940 v Dolgi vasi pri Lendavi. Za poslanko madžarske narodne skupnosti v državnem zboru je bila med letoma 1990 in 2008 izvoljena petkrat. V vseh teh letih si je prizadevala za ohranjanje madžarskega jezika, madžarske kulture in vsestranski razvoj madžarske narodnostne skupnosti v Sloveniji ter veliko prispevala h krepitvi dobrih sosedskih odnosov. Veliko si je prizadevala tudi za sodelovanje med Slovenci v Porabju in Madžari v Prekmurju, velikokrat je posredovala tudi v interesu Porabskih Slovencev pri madžarskih organih. V svoji dolgoletni politični karieri se je ob narodnostni politiki posvečala predvsem preprostim ljudem, vsakdanjim problemom in izboljšanju izboljšanju kakovosti življenja na obeh straneh državne meje.

- **Velikonočna delavnica na Dolnjem Seniku. Marija Čato, članica SNS. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 4**

Slovenska narodnostna samouprava na Dolnjem Seniku je 31. marca organizirala velikonočno delavnico. Delavnice v kulturnem domu smo se udeležili tudi malčki in vzgojiteljice iz domačega vrtca. Prišli so tudi šolarji in odrasli, ki jih je zanimala ta dejavnost. V dvorani kulturnega doma so nas čakali kartoni, lepila, škarje in tudi vodene barvice. Vse to nam je pripravila ravnateljica monoštrske knjižnice, Piroška Molnár, ki je zelo spretna na področju ročnih del, obiskuje vrtce in šole, kjer ima delavnice. Tudi naše povabilo je z veseljem sprejela. Na začetku delavnice je udeležence pozdravila predsednica slovenske samouprave Ildikó Dončec Treiber, ki je izrazila veselje, da se je delavnice udeležilo lepo število interesentov. Potem nam je Piroška Molnár razložila, kaj bomo delali, in pokazala tudi vzorec velikega zajčka, ki je držal pred sabo košarico. Otroci so začeli z veseljem delati, pomagali so jim tudi starši, kajti nekatera dela so bila za otroke prezahtevna.

- **V spomin Jožetu Tisnikarju! Galerija Murska Sobota. Tekst: Ernest Ružič. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 4**

Jože Tisnikar (1928-1998) je eno izmed najbolj prepoznavnih prepoznavnih imen slovenskega modernega slikarstva po drugi svetovni vojni. Rodil se je v Mislinji pri Slovenj Gradcu in tragično (v prometni nesreči) umrl v Slovenj Gradcu, tik preden so v Koroški galeriji likovnih umetnosti ob njegovi 70-letnici zaprli pregledno razstavo z 250 deli. (Obsežen katalog, bolj monografija, je izšel po razstavi in avtorjevi smrti). Jože Tisnikar je navdihoval tudi besedne umetnike, med katerimi je bil odličen pesnik Dane Zajc. Le nekaj dni pred smrtjo sem se avtor tega prispevka pogovarjal z umetnikom, in sicer s poudarkom na njegovem delu v bolnišnici, kjer je delal kot obdukcijski pomočnik. Del tega pogovora (zadnjega umetnikovega javnega nastopa - zapis je shranjen v arhivu Radija Slovenija) je vključen v roman Vijolični dim, v katerem je osrednja oseba Viljem Kecske, patolog v osrednji debrecenski bolnišnici. Na razstavi v Murski Soboti je 60 del Jožeta Tisnikarja in nekaterih drugih, z njim povezanih avtorjev, med katerimi so dela slikarjev Valentina Omana z avstrijske Koroške, Zdenka Huzjana iz Lendave, kiparja Metoda Frlica (avtorja skulpture pred Slovenskim domom v Monoštru in skulpture v spomin na Kneževino Pribine in Koclja v Zalaváru-Blatogradu /2005/), umetniškega fotografa Tihomirja Pintarja, skupaj 16 slikarjev, kiparjev in fotografov.

- **Slovenski dan na monoštrski gimnaziji. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 5**

Osrednja avla Gimnazije Mihályja Vörösmartyja v Monoštru se je 31. marca ob 8. uri napolnila z dijaki, ki so mirno stali, med tem ko je zazvenela melodija najprej slovenske, nato pa še madžarske himne. Učenci so bili tisto jutro prav gotovo veseli, namesto prve učne ure so se namreč lahko udeležili tako imenovanega »Slovenskega dneva«. Domoljubni slovenski pesmi v izvedbi učenca gimnazije Zalána Langa je sledil nagovor ravnateljice ustanove Éve Balogh. Kakor je izpostavila, so želeli s prireditvijo počastiti 25. obletnico osamosvojitve Republike Slovenije in izraziti naklonjenost Porabskim Slovencem (prireditev je sicer potekala v madžarščini). »Veliko naših učencev ima slovenske korenine, v družinah se še govori slovensko. Radi bi tudi v prihodnje popularizirali slovenski jezik in Slovenijo« - je poudarila ravnateljica in izrazila željo, da bi se k narodnostnemu pouku slovenščine v bodoče vpisalo še več dijakov. Med gosti smo lahko pozdravili slovensko parlamentarno zagovornico Eriko Köleš Kiss in generalnega konzula RS v Monoštru dr. Borisa Jesiha. Slednji je zbranim na kratko predstavil svojo domovino, kar so učenci z veseljem poslušali. Opozoril je, da so Slovenci in Madžari stoletja živeli v skupni državi, njihovi deželi pa sta sosedni že skoraj sto let. Danes sta tako Madžarska kot Slovenija članici Evropske unije - pa se vseeno ne poznamo med seboj. »Meja med državama je odprta, skoraj neopazna« - je poudaril slovenski diplomat in naštel osnovne podatke o Sloveniji. Med tem je izpostavil, da letos mineva 25 let od vzpostavitve diplomatskih odnosov med Madžarsko in Slovenijo, ki ju povezujeta tudi obe vitalni obmejni narodnostni skupnosti. »Živim v Ljubljani, imam eno uro do morja, eno uro do smučišča, eno uro do Hrvaške in dve uri in pol do Monoštra« - je dr. Jesih opozoril še na geografske značilnosti Slovenije in pozval dijake, naj sosednjo državo čim pogosteje obišejo ter si tam najdejo prijatelje. »Dober sosed je več vreden kot najbližji sorodnik« - je predstavitev šaljivo zaključil generalni konzul in se ravnateljici ustanove zahvalil za naklonjenost.

- **Slovenska zagovornica obiskala budimpeštansko slovensko društvo. Irena Pavlič. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 6**

Erika Köles Kiss, slovenska zagovornica, je v sredo 29. Marcija bila pri nas v Budimpešti, pri našomi društvu. Zdaj je bila že odruhin. Gđa je prvin bila, te smo jo že spoznali kak prijazno žensko, stera rada guči, lepau guči pa je nej gizdava. Tisti, steri so bili na prvom srečanju pa so jo prvin nej poznali, so tau ugotovili. Tudi zdaj smo se sproščeno pogučavali. Erika nam je najprvin poročala od tejm, ka so narodnostni zagovorniki do tega mau napravili v parlamenti. Najvekšo, ka so dosegli, je, ka je parlament privolo, da narodnosti več pejnez dobijo in tau dosta več kak do tegamau. Tak je naša Državna samouprava tō več pejnaz dobila že tau leto. Tak ležej ona dela, ležej delajo šaule (stere k njej spadeta - Gornji Senik pa Števanovci), vrtci, radio Monošter pa novine Porabje tō. Več je pejnaz za kulturne skupine, kulturne prireditve. Nej so mogli doseginiti, naj bi se tū pa tam spremenijo narodnostni zakon. Naj bi volitve bile drugače za narodnosti, ka bi nej bila lista. Erika je od tejm tō govorila, kak dobro sodelujejo na Vogrskom Ministrstvom za človeške vire (EMMI), z državnimi sekretarji. Vsi tej velikokrat obišejo Porabje. Dosti plus ejnez je dobila slovenska narodnost. Obnovili so sedež Državne samouprave, dobila je pejneze Zveza Slovencev v onoštri, cerkev v Monoštri itd.

- **Monoštrski gimnazijci smo sodelovali v projektu TV AS. Regina Labritz. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 7**

Monoštrski gimnazijci smo bili konec februarja v Bruslju. Tam smo si ogledali mesto, Atomium in spomenik Waterloo. Na glavnem trgu mesta so bili nekoč cehi in vsak ceh je imel veliko hišo. V Evropskem parlamentu smo začeli snemanje dokumentarnega filma. Imeli smo intervju z gospodom evropskim poslancem Ivom Vajglom. Ogledali smo si tudi Evropski parlament. Snemali smo še v eni od cerkva. Snemanje smo nadaljevali na Madžarskem in v Sloveniji. Začeli smo v Monoštru Monoštru, kjer smo imeli intervju z generalnim konzulom Borisom Jesihom, potem pa nadaljevali v Sakalovcih. Snemali smo tudi na Verici in Gornjem Seniku. Na Gornjem Seniku smo bili na Vzorčni kmetiji. Bili smo pri spomeniku na tromeji. Imeli smo tudi intervju z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazdom Žmavcem. Intervju smo posneli na Ptuju, kjer smo si ogledali tudi grad. Snemanje dokumentarnega filma smo končali pri TV AS v Murski Soboti.

- **Folklorni večer na Cankovi. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 7**

Turistično društvo Cankova je letos sedmič organiziralo kulturni večer z naslovom Folklorni večer. Na kulturnem dogodku na Cankovi je med drugimi nastopila tudi Folklorna skupina ZSM Gornji Senik. Mladi so se predstavili s porabskimi plesi.

- **Tau je poštenjé eden do drugoga. Občni zbor Društva porabski slovenski penzionistov. Klara Fodor, predsednica. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 10**

Drúštvo porabski slovenski penzionistov je svoj letošnji občni zbor ali veltji djilejš ta oprajlo 28. marciúša zadvečerek v Slovenskom daumi. Na djilejš se je vodstvo že pri cajti moglo začniti pripravlati. Predsedstvo se je na svojom zadjom djilejši 13. marciúša odlaučilo za datum, vöro, kraj, mesto pa dnevni red, ka vse pošle vö lidam pa kašni dokumenti se leko oglednjo tisti den v daumi. Pozvanje pa dnevni red v dvaujom dzejiki, Plan programov za leto 2017 pa v domanjom dzejiki so člani od svoji prejdnji dobili do 19. marciúša. Med informacijami smo napisali tau tū, ka se 28. marciúša od 12. vöre leko poglednejo dokumenti: bilanca ali mérleg, proračun ali plan gazdúvanja za letos pa Statut/Alapszabály. Drúštvo je vöposlalo pozvanje 97 členom, s toga je na djilejš prišlo 71 penzionistov, ka je 73,19 %. Vejmo pa vidimo pri drúgi organizacijaj, kak neškejo, ne marajo lidgé odti na djilejše. Pri tau tali tū, rač kak pri dosti drúgomi deli so velko porazmenje kazali naši penzionisti, ka so pozitivno vzeli našo pozvanje. Leko ji postavimo pred svejt, ka je tau rejdko lejpa pelda. Zatau milijonkrat Baug plati vsejm, steri so vse svoje delo kraj djali pa so prišli, s tejm svedočili, ka tau čütijo kak doužnost do svojoga drúštva, do enoga drúgoga. Djilejš je vodila podpredsednica drúštva Marijana Kovač. Po pozdravi navzaučij je najprvin vö razglasila, ka je občni zbor sklepčen ali határozatképes. V prvom tali je furt mujs opraviti administracijsko delo. Velki djilejšje za zapisnik pijsati zvoló Margito Čuk, stera tau delo pri drúštviže od lani mau opravla pa moram prajti, ka pošteno pa razmejno, za dva svedoka pa Klaro Rogan pa Mariko Kürnjek. Vero Gašpar, Bőško Bedi pa Marijano Dospot so pa izvolili glasauve vkúp računati. Gđa je djilejš sprejel dnevni red tū, je predsednica djilejša Marijana Kovač prejkdala rejč za prvi dnevni red Poročilo o dela Društva porabski slovenski penzionistov v leti 2016« predsednici drúštva Klari Fodor. ».....Kak vsakša organizacija tak našo drúštvo tū mora meti svoje cilje, stera mujs moramo pred očami meti pri vkúp postavljeni programaj. Njvekši cilji, doužnosti našoga drúštva so, gora držati svojo porabsko materno rejč, ka samo tak leko zadobimo, če se med seov v domanjom dzejiki pogučavamo, ranč tak z drúdjimi slovenskimi znanci, najbola pa doma v svojoj držini, če

se mamu s kin slovenski pogučavati. Dosta nam pomagajo slovenske knidje, novine, slovenski guč, zatau vas tadale trno lepau prosimo, vöponücajte tau, ka té naš mali narod leko ma svoje medije. Zvöjn djezika največ vrejdnosti nosijo v seba slovenske molitvi, svete pesmi, porabska kultura kak domanje naute, plesi, indašnje šédje, navade. V zadnjom časi se eške trüdimo vsebola spoznati našo slovensko Porabje, gora držati indašnje gastronomijo, meštrije, paversko delo pa s programi vanej v naravi, pejštji po vasaj pa goščaj za dobro zdravdje. Našo poslanstvo je tau tü, ka vse svojo znanje, svojo čütenje do slovenstva, do slovenskoga naroda probajmo od stopaja do stopaja s potrpljenjom prejk dati mlajšoj generaciji, najbola svojoj držini. Slovenski narod obraniti v Porabji mi slovenski penzionisti etak leko pomagamo najbole.

- **Penzionistke pripravljale vüzemska djajca. Klara Fodor. Porabje, Monošter, 13. aprila 2017 - Leto XXVII, št. 15, str. 12**

Porabske slovenske penzionistke smo se 27. marciuša pá z veseldjom pripravljale na vüzem. Izdelovale smo vüzemske bilice/djajca s pomočtjauv Sekcije ročnih del Društva penzionistov Murska Sobota. Pod vodstvom predsednice sekcije Bojke Veren so flajsne ženske – Dragica Vlaovič, Ana Varga pa Verica Kalamar z velkim veseldjom prišle k nam pa nas navčile pripraviti dvaujefele vüzemska djajca ali bilice. Djajca z bejle pene smo nota povile z večfele lejpimi platni, na v lükovom lupinji stjøjana djajca smo pa s škrabanjom naprajle minte, tak smo dobile farbasta djajca.

Periodične publikacije – kazala

- **Glasnik Slovenskega etnološkega društva, letn. 56, št. 3-4, december 2016**

<http://www.sed-drustvo.si/publikacije/glasnik-slovenskega-etnoloskega-drustva/glasniki/glasnik-slovenskega-etnoloskega-drustva>

<http://www.sed-drustvo.si/upload/files/glasnik-sed-56-34-2016-1.pdf>